S F
752
L3

Class SF752
Book L3

Norſk

Dyr læge bog

(med Recepter)

ved

Dr. B. *Bernhard* Lambrechts. V. S.

La Crosse, Wis.

Ligt i Fædrelandet og Emigrantens Officin.

1872.

Forord.

SF 752
123

Nærværende lille Dyrlægebog lader jeg udgaa nærmest paa Grund af den store Efterspørgsel, der i den sidste Tid har vist sig efter at faa en praktisk og letforstaaelig Bog, hvori man kunde finde gode og sikre Raad, mod de hertillands almindeligste Sygdomme hos Hesten, dernæst agter jeg snart at ophøre med min Dyrlægevirksomhed, og ønskede jeg forinden, at give mine Landsmænd alle de Oplysninger og praktiske Raad i dette Fag, som kunde være dem til Nytte og Fordel.

Vistnok vil man i min forrige Dyrlægebog, udgivet 1867, finde mange nyttige Bink, men jeg var den Tid altfor ukjendt med Sygdomsforholdene hos Husdyrene her i Landet og de her brugelige Medicamenter, dette er nu forandret, idet jeg i de 5 Aar jeg har opholdt mig i Amerika har studeret de her eksisterende Sygdomme og de forskjellige Medicamenter med Grundighed, saa jeg er forviiset om, at denne lille Bog baade vil vise sig brugbar og uundværlig for Enhver tankende Farmer.

Lillige er Prisen sat saa lavt, at Enhver vil kunne anskaffe den.

Herved lader jeg da denne lille Bog gaa ud i Verden og harber jeg, at have leveret et til det opstillede Formaal paasiende Arbejde.

Northfield, Minn., 1872.

B. Lambrechts.

124319

'08

—:0:—

Hesten, der er det nyttigste og uundværligste af alle Husdyr, har engang ligesom alle Dyr levet i vild Tilstand, men ved Menneftets Indvirkning er den bleven tæmmet og gjort nyttebringende; den har Tid efter anden undergaaet de Forandringer, som en fortsat Kultur altid udøver — Alt med Hensyn til det Brug, man fordrede af den, dels fra Klimatets og Jordbundens Bestaffenhed, fra Jordbrugets Tilstand, fra Valg af Til-lægsdyr samt den Behandling, Dyrene fra deres Fødsel til deres Udvik-ling vare underkastede.

Jeg skal forinden jeg beskriver de specielle Sygdomme, i Korthed omtale, hvilke Egenstaber gode Avlingsdyr bør være i Besiddelse af, hvorledes Afkommet bør behandles, derefter vil jeg med nogle Ord om-tale den vorne Hests Røgt og Stel.

Hingsten. The Stallion.

En Hingst, der skal benyttes til Bedækning, bør have efternævnte Egenstaber. Den maa udmærke sig ved en kraftfuld, velsluttet Krop, et bredt og dybt Bryst, en kort Ryg, et langt, bredt og rundt Kryds, jevne Flanker, et lidet, ikke bredtjævet Hoved, store livlige Øine, godt stillede Øren. Hoved, Hals og Ben — staaende i et passende Forhold til Kroppen, velstillede Ben, der betragtede fra Siden, maa være brede, flade og tørre efter deres heleLængde, med stærke og rummelige Sener, flade og tørre Hæser, korte Rodeled samt gode Høyer. Benene maa frem-for Alt være fri for arvelige Feil, som Spat (Bonespavin), Ringben (Ringbone) og Galle (Windgalls), da disse Sygdomme, om de ikke ligefrem nedarves, dog efterlade en Disposition hos Afkommet til at faa samme Feil. Endvidere, naar Hingsten staaar paa en jevn Plads, skal alle fire Ben staa lige, hverken under sig med Forbenene eller bagud med Bagbenene og Læerne vendende ligefrem. Fødsistet, der bør undersøges i Trav, skal være kraftfuldt, regelmæssigt, sikkert og jordvindende; hele Holdningen kraftfuld og modig. Flanker og Næsebor skal bevæge sig roligt og regelmæssigt.

Ingen Hingst bør bruges til Bedækning før den er 4 Aar gammel, strengt taget burde det ikke ske, før den har fyldt det 5te Aar.

Hingsten maa altid vælges med største Skønsomhed, da denne for-planter sine Egenstaber i høiere Grad end Hoppen. Den overfører til-lige sine Egenstaber paa et stort Antal Føl aarlig, medens Moderen i det heldigste Tilfælde kun føder et, og undtagelsesvis to Føl til Verden i samme Tid.

Hingsten ber udenfor Springtiden forrette Arbejde, da den derved styrker og udvikler sine Kræfter samt bliver frugtbarere.

40—50 Hopper er det største Antal en udvoren Hingst bør bedække aarlig. 4 til 5 Aars Hingste hoist 10. Hingsten maa aldrig bedække mere end to Gange daglig, nemlig Morgen og Aften. Med Udgangen af Hingstens 16de Aar er dens bedste Tid i Regelen forbi.

Følhoppen. The Mare.

Ingen Hoppe bør tages til Følhoppe, før den er 5 Aar gammel. Bruges den, forinden den er nogenlunde udviklet, bliver den ikke i Besiddelse af de Egenstaber, man fordrer af et godt Tillægsdyr.

Naar man har valgt en god, velbygget og seilfri Hoppe med de samme Egenstaber, som allerede ere omtalte for Hingsten, da kan man lade den bedække, naar den er 5 Aar, og vil man erfare, at den ved en god og passende Behandling under Drægtigheden i Regelen hvert eller hvert andet Aar kan bringe et godt Føl, til den er omkring 18 Aar gammel.

Smellem den 11te og 12te Maaned eller omkring 346 til 350 Dage efter Befrugtningen, finder Fødselen Sted.

Kjendetegnene paa, at Fødselen nærmer sig, vise sig dels ved, at Juret fyldes med Melk, og i Almindelighed fremkommer der en langagtig Hævelse under Bugen, strækkende sig fra Juret fortil henimod Brystet, dels ved at Lenden paa begge Sider af Rygraden synker, bliver blød og eftergivende. Hoppen bør nogen Tid, forinden den skal føle, slippes løs i et stort lunt Rum. Fødselen foregaar bedst, naar Intet foruroliger Dyret, det vil snart vise sig, om der er nogen Hindring i veien for, at Fødselen ved Naturens egen Hjælp kan finde Sted.

Hoppen føder i Almindelighed liggende. Under Fødselen kommer først den hindeagtige Sæk, som indeslutter Fosteret tilligemed Fostervand, og naar Sækken brister under Beerne, gaar Vandet bort, hvorefter Føllet kommer tilsyne. Dette har et rigtigt Leie, naar det ligger med Hovedet (Panden opad) paa de udstrakte Forben, saaledes at Forb nene og Næsepidfen først kommer frem af Fødselsveiene. Er Føllet kommen udenfor Kjønssaabningen, kommer Navlestrengen tilsyne. Denne er det Lægeme, hvorved Moder og Foster have staaet i Forbindelse med hinanden. Navlestrengen overrives sædvanlig strax efter Fødselen, sker det ikke, maa den aflippes, efterat man i Forveien har bundet en stærk, tynd Snor om den tæt op ved Bugen, for at Føllet ikke skal forbløde sig. Hvad der bliver hængende ved Moderen, pleier kort Tid efter at bortgaa ved Beerne, i Forbindelse med de Hinder, som have omgivet Fosteret i Børen, hvilket altsammen kaldes Efterbyrden. Det hænder meget ofte, at Hinderne under Fødselen ikke briste; Føllet fødes da i Hinderne, hvilket kaldes, at "fødes i Hammen". Forsømmer Moderen at bide "Hammen" stykker, eller mangler Føllet selv Kraft til at spende den i stykker, jaa

kvæles Føllet strax, hvorfor det er indlysende at Hopper, som skulde sole, bør gaa løse, og opmærksomt blive passede.

Er Føllet kraftfuldt, reiser det sig om kort Tid og ytrer strax Lyst til at patte, men der gives Hopper, som ikke ville lade Føllet komme til. Man maa derfor have stadigt Tilhyn hermed, være Føllet behjælpelig og derved bibringe Moderen Kjærlighed for det.

Skulde, som det meget sjelden hænder, Fødselshjælp være nødvendig, er det bedst itide at søge kyndig Hjælp. Saafermt man selv tror at kunne understøtte Fødselen, maa jeg paa det alvorligste fraraade, at anvende for stor Kraft under Trækningen. Er Føllets Hoved kommen tilsynne, eller kan føles inde i Fødselsveiene, maa man ikke forglemme, at begge Forben samtidigt skulde følge med. Kommer Bagbenene først frem, maa Føllet fremtræffes ved disse, men det iagttages, at Halen ikke ligger bagover og besværliggjør Fødselen. Bliver Hoppen hestegal i de første 8 a 14 Dage efter Følingen, kan man gjerne lade den bedække, om man ønsker det, da den da gjerne let tager sig.

Føllet. The Colt.

Behandlingen af Føllet i den første Tid efter Fødselen maa foregaa gennem Moderen. Har Hoppen lidet Melk, maa man ved en rigeligere Mæring søge at befordre Melkeaffondringen. Skulde derimod Melkeaffondringen være saa stærk, at der opstaar Mavesyge hos Føllet, maa man formindste Foden og melke Hoppen noget.

Mange Hesteopdrætttere have den Mist, at lade Føllet følge Moderen paa lange Reiser, men dette er, selv om Føllet er 3 Maaneder gammelt, absolut skadeligt. Det unge Føl bliver træt, Benene blive saare og ømme, og ofte kan en saadan Tour give Anledning til senere opstaaede Benfygdomme. Man bør derfor hellere lade Føllet blive hjemme og paase, at Hoppen bliver godt udmelket. Eftersom Føllet vorer til kan man vænne det til at æde lidt Havre daglig. Afvænningen vil herved gaa lettere for sig.

Fra den Tid Føllet er afvænndt og indtil det er to Aar, lægges saa at sige hele Grundvolden for dets senere Tilstand, derfor bør man sørge for, at det Opholdssted Føllet skal have den første Vinter er rummeligt og lunt, samt at Fodringen ikke er for knap. Bedst er det, naar man kan have egne store Baase i Stabelen, hvor det kan bevæge sig frit, men disse maa ofte rengjøres og strøes godt. Ligeledes bør Føllet strigles og holdes saavidt muligt rent for at forebygge Lus og Hududslet. Stabelen bør endvidere være lys, luftig og tør baade for det unge, som for det voksne Dyr. Fremdeles er det anbefaleligt, naar Veiret og Føret tillader det, at slippe de unge Dyr ud i fri Luft daglig, jo mere Luft og Bevægelse des bedre.

Naar de overførte Føl om Vaaren slippes paa Hayn, bør de de første Dage tages ind hver Aften især naar Veiret er regnfuldt. I den anden Vinter kan man binde Colten i et eget Spiltoug, der bør være

passende langt og bredt for at Dyret kan finde nødvendig Hvile. Bedst var det, om det ogsaa denne Vinter kunde gaa løs i et eget Rum, og blive sluppet ud, naar Omstændighederne tillode det. Forresten er Behandlingen den samme som forrige Vinter, nemlig tilstræffelig Føde, Renlighed, Bevægelse og Veskjæring af Hovene, især af Taaen.

Med Hensyn til Skjæringen af Hingstfollene, da er det upaatvivlelig rigtigst, at det foregaar i 2 Aars Alderen, nemlig forinden Tandfældningen begynder. Erfaringen godtgjør tilfulde, at Skjæring i den Alder ikke sætter Dyret noget tilbage i Væxt, medens en senere Skjæring i 3 a 4 Aars Alderen ofte virke mere skadeligt paa Dyrenes Udvikling, da de foruden at lide af Følgerne efter Operationen ogsaa sættes tilbage ved Fældningen af Tænderne.

Skjæringen i 2 Aars Alderen har ogsaa den Fordel, at Coltene kan slippes paa Græs baade før og efter Operationen, medens de, som skjæres i en senere Alder, maa staldfodres, hvorved det bliver dobbelt bekosteligt, at opfoede Heste.

Naar Colten er i det tredje Aar, er det rigtigst at tæmme den til Kjerebrug, men bør den idetheletaget skaanes for alt tungt og trættende Arbejde, indtil den har fyldt det fjerde Aar.

Med 2½ Aars Alderen begynder Tandstiftningen, og fortsættes indtil Hesten er 4½ Aar.

Sommer og Vinterfodringen samt Røgten af Dyrene i denne Alder, bør foretages med samme Omhu, som tidligere.

Den voksne Hests Røgt og Stel.

Den voksne Hests Røgt og Pleie bør være saadan, at den kan udrette de forlangte Arbejder paa en tilfredsstillende Maade. Dertil hører en lys, sund og hensigtsmæssig Stald, sundt og godt Foder og Vand, behørig Røgt, passende Bevægelse og fornøden Hvile.

For at Foderet altid skal møde Uedlyst hos Hesten og tillige gjøre den størst mulige Nytte, er det af Bigtighed at iagttage en saadan Fodringsorden, at der dels ikke gives mere Foder paa engang end den kan æde op, dels, at der ikke gaar saa lang Tid hen imellem to Fodringer, at den føler for stærk Sult.

Fodringen retter sig naturligvis efter Arbejdstiderne. Dog bør der altid iagttages, at Hesten gives tilstræffelig Foder og Vand, førend større Anstrængelser, og navnlig, naar hurtig Kjørsel fordres af den, og det saa betids, at den kan have fortæret Foderet idetmindste ½ Time, forinden det egentlige Arbejde begynder.

Vandingen bør foregaa til bestemte Tider og da altid, naar den har ædt sig halvmæt, men aldrig paa en tom Mave.

Om Sommeren bør Hestene slippes paa Græs, naar man ikke bruger dem.

Med Hensyn til Strigling og Renholdelse gjælder det samme for det voksne som for det unge Dyr.

Hesten bør aldrig staa for længe stille ad Gangen i de Tider, man intet Brug har for den: Bevægelse styrker baade Muffler og Sener og virker velgjørende paa hele Lægemet.

Skal man foretage Reiser, bør man, dersom Hesten trænger til a stoës, gjøre dette et Par Dage iforveien. Hesten gaar nemlig bedre, naar Skoene have lagt under nogle Dage, desuden vil man, om Hesten skulde være bleven stikken af et Søm, eller Skoene skulde flemme, kunne opdage dette saa betids, at Feilen kan rettes. Man maa ligeledes omhyggelig paase, at Sæletsiet er i Orden, er mygt og passer godt til Hesten.

Under Reisen er det ingen Skade at vande Hesten, om den ogsaa er noget varm, naar man kun iagttager, at den ikke drifter for hurtigt og formeget. Naar Dagsreisen er endt og man kommer i Hus, stræbes Hesten, Benene gnides med Halm og stelles vel med Foder og Stroelse.

I det hele gjælder følgende Regel for alle slags Rjorsel:

Rjør sagte ved Reizens Begyndelse og Slut;
Opad og nedad faar Du lade det gaa smaat,
Hvor Veien er jævn, kan man nokke strække ud,
Naar siden i Stalden Du stiller godt.

Til Slutning kun nogle Ord om Hestefoningen.

Enhver, som kun med lidt Omtanke har lagt Mærke til sine Hestes Høver fra Ungdommen til den senere Alder, maa have bemærket, at for hver Gang Hestene ere blevne stoede, ere ogsaa Forhøverne blevne mere trange og indknebnede bagtil. Aarsagen hertil ligger i den aldeles feilagtige Bærkning af Høvene. Der maa nemlig ikke tages mere af Frosken (Kraafen) og Saalen bagtil end det Horn, som løsner sig af sig selv; af Taaen derimod kan der værkes saameget, at Hovringens Høide fortal bliver dobbelt saa stor som bag i Dragten.

Udværkes Frosken og Saalen formeget og der tillige skjæres et stort Indsnit mellem Hovringen og Frosken, vil Enhver opmærksom iagttager snart se, at Heste med de bedste Forhøver lidt efter lidt blive tranghøvde. Ofte er dette ogsaa Aarsag til, at Hestene blive slaahøvde.

Skoene skulle passe fuldkommen til Høven, efterat denne er bleven rigtig beskaaren. Dragterne (Hælen) skulle hvile midt paa Skoens Glade og tillige maa Skoen være saa lang som Høven. Naar Sømmene ere islaaede og nittebde, jævnes Hovranden med en Rasp, dog bør man vogte sig for at raspe for høit op, da Høven derved tørker og bliver skjør.

Man maa idetheletaget ved Hestebeslaget ikke gjøre Hagerne og Grebene for høie, da herved let opstaa forskjellige Sygdomme i Benene.

De hos Hesten hyppigst forekommende Sygdomme og deres Behandling.

Om Sygdommene i Almindelighed.

Hestens Sygdomme inddeles i udvortes og indvortes. De udvortes Sygdomme indskrænke sig til enkelte Dele af Lægemets Ydre, hvorimod hele Dyret lider ved de indvortes. Dog er det her vanskeligt at træffe

en skarp Grændse, idet en udvortes Sygdom enten efter en kort Tid eller først længere hen giver Anledning til, at ogsaa hele det øvrige Lægeme sættes i en sygelig Tilstand.

Med Hensyn til Opdagelsen af de udvortes Sygdomme bemærkes, at de derved frembragte Forandringer i den syge Dels Bygning og Forretning i de fleste Tilfælde uden Bæmselighed opfattes af Sandserne, hvorimod man kun af flere Forretningers Forstyrrelse tilsammen kan slutte sig til, at Dyret lider af indvortes Sygdom. Af hvilken, dertil slutter man sig igjen af, hvad det er for Dele, hvis Forretning fortrinsvis er i Ulave. Ved Bestemmelsen heraf have vi at tage Hensyn til Følgende: For det første: Hvorledes Hesten ter sig, naar den staar overladt til sig selv, og for det Andet, hvorledes den viser sig under Brugen. Staar Hesten frit paa Benene, er opmærksom, har et muntert Blif, glat Haarlag, Næseborerne og Glanserne rolige og hine tørre, Bugen naturlig og der forresten Intet iagttages ved dens Idre, som afviger fra dens sædvanlige Maade at vise sig paa, da er der Grund til at formode, at den ikke lider af indvortes Sygdomme. Heraf forvises man endnu mere, naar Hesten æder og drikker godt paa sædvanlig Maade, naar Gjøbningen og Urinen afgaar vel fordøiet og regelmæssig, og naar den, efterat have reist sig op fra den liggende Stilling, strækker sig.

Under Brugen har man at agte paa, om Hesten vedligeholder sin Munterhed eller ikke, om den vil gaa, om den bliver mat, lader Hovedet hænge osv. Bevægelsen skal være som sædvanlig, ikke kraftesløs, vaklende eller haltende, hvilket tilsammen bebuder Sygdom, ligesom ogsaa, naar Hesten paa engang bliver urolig, visper med Halen, ser sig om til Siden, strækker sig, som om den vilde stalle, og søger at kaste sig omkuld. Det taler ogsaa for Sygdom, naar Pusten, i Forhold til Anstrængelsen, er kort og hurtig, eller naar der indfinder sig en Skjelven over hele Legemet, og der tillige udbryder en stærk Svæ, som ledsages af en vaklende Bevægelse af Bagdelen m. m.

Betændelse. Inflammation.

Betændelse eller Inflammation kan opstaa i næsten alle Dele af Lægemet, den er den almindeligste Sygdom og hyppigste Sygdomsaarsag. Betændelse er en sygelig forhoiet Livsproces i den angrebne Del, betinget af Blodsystemet, idet der altid findes forøget Tilstrømning af Blod til den syge Del. Derfor er Betændelse forbunden med og kjendes paa Rødme, Hebe, Svulst, Smerte og en forstyrret Forretning af det angrebne Organ, enten med Hensyn til Afsondring, Bevægelse, eller til den øvrige Rolle, som Organet spiller i Lægemets Husholdning. Sædvanlig er der Feber forbunden med enhver Betændelse, naar denne ikke er tilstede i en meget ringe Grad. Betændelsens Varighed er meget forskjellig, ligesaa dens Heflighed. Dens Farlighed afhænger af, hvilket Organ der er angrebet, og dens Udfald beror meget paa Behandlingen. Enten kan Betændelsen fordeles (hæves), eller gaa over i Forboldning (Værk), eller

ende med Forhærdelse eller andre Sygdomme, den kan endvidere give Anledning til Sammenvorninger, eller ogsaa gaa over i Koldbrand og Død. Betændelse kan opstaa pludselig og strax under heftige Tilfælde, eller snigende, og i sidste Tilfælde er Faren ofte større, fordi Sygdommen oversees og forsømmes. Marsagerne til Betændelse ere utallige, saasom Hebe, Kulde, Veirforandringer, Forkjølelser; -- udvortes Bld, Stød, Slag, Saar, Forvridninger, uforsigtig Vanding og Fodring; Overanstrengelser, Forgiftninger, Forbrændinger, Standsning af de naturlige Udtømmelser, undertrykte Hudsygdomme og smitsomme Forholde osv.

Med Hensyn til Behandlingen, henvises til de specielle Betændelses-sygdomme. De Midler, der anvendes imod Betændelser i Almindelighed, kaldes betændelsesfægtende Midler, og ere saadanne, der bidrage til at svække eller aflede Blodtilstrømningen, saasom Areladning, kolde Omslag og kjølede Afføringsmidler, foruden dem, der i hvert enkelt Sygdomstilfælde ere passende.

Enhver Betændelse i de indre og ydre Organer kommer let tilbage, derfor tilraades stor Forsigtighed baade under Sygdommen, og efter at den er hævet

Feber. Fever.

Feber giver sig tilkjende ved en mere eller mindre hurtig Puls, Kuldegysninger afverlende med forøget Varme, Tørst, Tørhed i Munden, Rødhed i Vinene, Mathed, Mangel paa Appetit, brøstende, glandsløst Haarlag, hurtigere Aandedræt og et almindeligt Ildbeftindende. Disse Tilfælde ere fælles for alle Febre, men foruden dem kan Feberen være forbunden med utallige Tilfælde, der afhænge af de Organer, der nærmest ere angrebne, af de Marsager, hvoraf den er opstaaet, og af Dyrets Konstitution. Feberen kan være let og forbigaaende eller langvarig og tærende, den kan komme tilbage med forskellige Mellemrum, den kan vise Tegn paa Forstyrrelse af Jordvielsesorganerne, af Hjernens Funktioner, af Hudsystemet, af Saar osv. Den kan følge med Betændelse i de enkelte Organer som et Symptom paa, at hele Organismen lider. Feber kan opstaa af Forkjølelse, af overdreven Varme, af Alt, hvad der sætter Blodet i en unaturlig Bevægelse og er Blodets Opbrusning netop Grundaarsag til Feber. Den kan ogsaa betragtes som en Bestræbelse af Naturen for at udstille skadelige Stoffer af Lægemet, derfor ender den som oftest med en kritisk Afsondring, som Sved, grumset Urin og Diarhoe.

I de fleste Tilfælde helbreder Feberen sig selv ved Naturens Hjælp, naar den er tilstede uden nogen Forbindelse med Sygdom i de ædlere Organer, men er det dog som oftest nødvendigt, at understøtte Naturen, for at befordre en kritisk Udtømmelse. Man lader i den Hensigt Dyret undvære Kjørnafoder, lader det faa et luftigt og rent Opholdssted uden Træk, dæk det godt til og giv ifald det er en voksen Hest, en halv Unse pure Saltpeter opløst i Vand to a tre Gange daglig, indtil Bedring indfinder sig. Unge Dyr gives i Forhold. Feber i Forbindelse med Betændelse, ville vi omtale under de specielle Sygdomme.

Åreladning. Bleeding.

Åreladning kaldes den Operation, hvorved en Blodaare aabnes, almindelig med en Åreladerbille, for at udtomme en større eller mindre Mængde Blod i den Hensigt, at forebygge eller helbrede en eller anden Sygdom. Det almindeligste Sted, hvor man årelader Hesten, er paa Halsen, nemlig Halsblodaaren, den saakaldte, jugular-vein. Forresten egner enhver overfladig Åre sig for Åreladning, og er det ligegyldigt hvilken, dog afhænger dette af de forskjellige Sygdomssteder, f. Ex. ved Sygdomme i Venene. Hvor meget Blod man bør tage, afhænger af Dyrets Konstitution og Huld, Sygdommens Bestaenhed m. m., dog kan man sætte som Regel, at der af et kraftigt, udyret Dyr aldrig bør tages mere end høist 4 KvartBlod paa engang, det er bedre, isald Dyrets Tilstand udfræver det, at gjentage Operationen efter 4 a 6 Timers Forløb med en mindre Udtømmelse. Åreladning er et udmærket Middel i mange Sygdomme, men bør aldrig anvendes i Alide, kun hvor der er en nylig opstaaet Betændelse med stærk Feber, er den hensigtsmæssig.

Årebetændelse. Inflammation of the veins.

Betændelse af Årerne indfinde sig sjelden uden efter en foregaaende Åreladning, undertiden danner der sig Fistel og kan denne i enkelte Tilfælde være meget vaniskelig at kurere, uden ved Operation.

Kjendetegn. Nogle Dage efter en Åreladning, vil man finde, at Huden, de underliggende Dele med Åren omkring Åreladerstedet ere opsvulmede, røde og smertefulde. Efter kort Tid tiltager Svulsten, der ofte strækker sig op mod Kjaeren og faar Udseende som en tyk Streng, Hesten har Vanskelighed ved at bole Halsen til Siden. Borttager man Naalen, som har tilsluttet Åreladersaaret, viger Saarrandene fra hinanden, der udsiger Væsk og tykt sort Blod af Saaret.

Marjagen er i Almindelighed en for lidet skarp og rusten Åreladerbille, at Hesten stubber og floer Åreladersaaret, at Tommerne under Kjøring kommer i Berørelse med det, kort sagt, enhver Ting, som irriterer Saaret, kan frembringe Årebetændelse og senere Fistel.

Behandlingen maa først gaa ud paa at forhindre Hesten fra at flø eller irritere det syge Sted, den bør derfor bindes op. Derefter bades Hævelsen flere Gange daglig med en Blanding af ligemeget Vand og Vinegar, eller ogsaa Tinctura arnica. Isald ingen Bedring herefter finder Sted i Løbet af nogle Dage og Tilfældet derimod skulde forværre sig, er det bedst i 4 a 6 Dage at lægge varme Brandgrødomslag, der skiftes flere Gange daglig; Saaret rengjøres med lunket Vand og Castillesæbe, pensles derefter med Helvedesten (Caustic), hvorefter man hær Afsten, efterat man har holdt op med Grødomslaget, indgnider hele Hævelsen og Saaret to Gange daglig med Kviksølvsalve (Ointment of Mercury). Bedring pleier nu i kort Tid at indfinde sig, hvilket viser sig derved, at Hævelsen og Smerterne tabe sig, Materieudløbet bliver mindre,

Saaret begynder at gro og at Halsen lidt efter lidt bliver boielig samt at Hestens Tilstand efterhaanden bliver en sædvanlige. Har der derimod dannet sig Fistel, hvilket kjendes paa, at man kan se de saakaldte Fistelpiber, bør man helst søge kyndig Hjælp.

Kortaandethed. Astma. Heaves.

Heaves er en feberløs og langvarig Bøværing af Mandedrættet, som ledsages af udvidede Næsebor, et dobbelt Flankeslag, det vil sige, Flankerne og tildels Bugen ligesom udvides og sammentrækkes to Gange paa hinanden. Den viser sig hyppigst om Vaaren.

Kjendetegn. Mandedrætbøværligheden er meget forskjellig, mange Heste med Heaves vise i Stilstand næsten intet sygeligt, medens Andre vise den største Anstrængelse for at faa puste. I høi Grad af Ondet vil sees, at Endetarmen bevæger sig ud og ind, den staar mangen Gang aaben, saa at Luften passerer ind og ud med Mandedraget. Sandseindtrykkene, Vedlysten og Udømmelserne ere i Regelen naturlige. Mange Heste hoste i Særdeleshed om Morgenens, under Driften, eller ogsaa under Bevægelsen, og naar de faa tørt Foder. Hesten er bestandig dump, hul, og uden nogen Gjenlyd og Kraft, ofte kun, en Harken. I Regelen ere Næseborerne tørre og Slimhinderne blege, den tørre Heaves. Men mange Gange er der med Heaves forbunden et periodisk eller vedholdende Næseudslod, den vaade Heaves, der kun beror paa en forøget Slimafsondring fra Luftveienes Slimhinder.

Marfagen til dette Onde kunne enten ligge i Lungerne f. Er. ved Betændelse og Lungevindsfot, hvorved den indaandede Lufts Passage hindres i Lungecellerne, eller i Brysthulen udenfor Lungerne f. Er., naar der er Vand i Brystet, hvorved Lungerne ikke kunne udvides tilstrækkelig, eller den er en Følge af Hjertesygdom, hvorved Blodeirkulationen bliver uregelmæssig, af Sygdom i Baglivet, hvorved Mellemgulvet ikke kan udvide og trække sig tilbørlig sammen osv. En af de vigtigste Foranledninger til Heaves her i Landet er Fodring med stovet Klover og Timothei. Dette Stov har nemlig den Virkning, at fremkalde en Irritation af Luftveienes og Lungernes Slimhinder, hvorved Lufcellerne i Lungerne ofte udvides og briste og saaledes bevirke, at Lungerne blive udfikket til at udvide og trække sig tilbørligt sammen under Mandedrættet.

Behandlingen. Paa grund af Usikkerhed om de indre Organers forandrede Bestaafenhed, bliver Behandlingen af dette Onde meget vanskelig, omendsskjønt saadanne Heste kan bruges i Marevis, naar nogenlunde Forsigtighed iagttages. Bedst er det at iagttage den største Omhu med Fodringen, undgaa saavidt muligt Fodring med Timotei og Kloverho, giv istedet derfor Prairieho, og i Mangel heraf, Havrebalm. Feeden bør bestandig gives fugtig, naar hertil er Anledning, og slip saadanne Heste saameget som muligt ud paa Græs. Er Sygdommen nylig opstaaet, kan den hæves alene herved.

Catarrh. Strangles.

Catarrh er en Sygdom, som angriber Hesten hovedsagelig i den yngre Alder, og oftest om Foraaret.

Kjendetegn. Sygdommen begynder mest umærkelig, sjældnere med tydelige Feberanfald, Slimhinderne i Næsen blive røde, Hudens Temperatur forhøiet, Pulsen lidt hurtigere, Appetitten verlende og de naturlige Udtonnelseer noget træge. Efter nogle Dages Forløb udflyder af Næsen en vandklar Vædske, der snart bliver tyk, slimet og materieagtig. Ikke sjelden kommer en haard og smertefuld Opsvulming af Svælget og Kjertlerne i Kjævehulen, ligeledes en i Begyndelsen tør, smertefuld og fort, men senere løs Hoste. Hovedet holdes fremskuffende og viser Dyret Tegn til Smerte ved Berøring og Svælgningen af Foderet. Dyret vil gjerne drikke, men efter at have taget nogle Mundfulde, indfinder der sig en smertefuld Hoste, der næsten virker kvælende og som oftest render Driften ud igjen af Næseborerne. I høi Grad af Sygdommen tiltager Betændelsen og Feberen, Næseudflodet bliver sparsommere, Hosten hyppigere, smertefuldere og Svælgningen næsten umulig, hvorved Dyret ofte gaar tilgrunde. Marsagen er i de fleste Tilfælde Forkjølelse og smitsomme Forholde.

Behandlingen i en mild Grad af Sygdommen gaar hovedsagelig ud paa at vogte Dyret for en ny Forkjølelse. Det sættes ind i en lun Stald, Svælget og Kjertlerne i Kjævehulen indguides Morgen og Aften med Camphorliniment, hvorefter der bindes et varmt Flannelsklæde rundt Svælget. Indvendigt gives Dyret: Powd: pure Salpeter. Ounce $\frac{1}{2}$. Powd: Ammonia muriatic, Drachms 2, mixed tillsammans og opløst i en $\frac{1}{2}$ Pint Vand to Gange daglig. Til Føde er det bedst at give Brand og ikke for koldt Vand. Skulde Tilfældene antage en haardnakket og ondartet Karakter, bør man være yderlig forsigtig. Dyret tildækkes godt, dampes eller stimes med Høemoastfog flere Gange daglig. Munden, og isald det er nødvendigt Næseborerne, udvaskes daglig med en svag Salt-opløsning.

Indvendig gives følgende Midler til en 3 a 4 Mars gammel Hest. Powd. Tartar emetic, Powd. Digitalis af hver Drachms $\frac{1}{2}$, Powd. Ammonia muriatic, Drachms 2, Powd Lakritsroot Ounces $\frac{1}{2}$, mixed tillsammans med lidt Sirup eller Honning til 1 Dosis, hvilken indsmøres paa Tungen, der gives 2 Dosis daglig.

• Skulde Afføringen være træg, gives Powd Aloes succotrinæ, Ounce $\frac{1}{2}$, Powd. Rhubarb, Ounce 1, ligeledes mixed med lidt Syrup, paasmurt paa Tungen, hveranden eller hver tredie Dag.

Skulde Hævelserne under Hagen eller i Svælget blive bløde, bør de aabnes og derefter renses daglig med lunket Vand og Castillesøbe.

Naar Floddet begynder at komme rigeligt fra Næsen, og dette er gult og godartet, er det Tegn paa Bedring, ligeledes naar Vedelysten indfinder sig, men man vogte Dyret noie for Forkjølelse.

Gronist Catarrh   Nasalgleet.

Naar den godartede Catarrh eller Strangles ikke bliver fuldt kommen, helbredet, vil den gjerne i længere Tid efterlade en sygelig Tilstand af Slimhinderne i Luftveiene, der giver sig tilkjende ved en mere eller mindre stærk Afsondring af en materieagtig Slim, oftest kun fra et Næsebor. Mangengang er Udflodet ildelugtende, Kjøvekjertlerne svulme op, og kan dette Unde, naar det ikke bliver kureret i Tide, gaa over til at blive Glanders.

Behandlingen maa gaa ud paa at hæve den Sygelighed, som er tilstede i Luftveiene. Det bedste Middel jeg har fundet for denne Sygdom er følgende: Powd. Arcenis alb, Grains 10, Sulphate of Iron, Drachms 2, mired med lidt Syrup, og smurt paa Tungen engang daglig. Denne Dosis vedblives med i 15 Dage, hvorefter man bør holde op med Medicinen ligesaalænge, for ifald det er nødvendigt, at begynde Kuren paany. Til Indsprøitning i Næseborerne tages Sulphate of Zinc, Drachms $\frac{1}{2}$ til 1 Kvart med Vand, gjentaget hveranden Dag.

Skulde ikke Sygdommen vige for denne Behandling, bør man søge fyntig Veiledning.

Nværsild. Distemper.

Denne Sygdom er en for Hesteslægten eiendommelig catarrhalisk Lidet, der hovedsagelig angriber unge Dyr tidlig om Foraaret. Den Jagttagelse, at et til tre Aars gamle Colte, ere mest tilbøielige til at faa Distemper, har givet Anledning til at tro, at den kun angreb disse, men Erfaringen viser, at den ogsaa angriber ældre Heste, ofte indtil to a tre Gange, men disse vil, naar de have gennemgaaet Sygdommen i den unge Alder, aldrig faa den saa strengt, som første Gang.

Efter Sygdommens Forløb, inddeles man den i den godartede og omvankende eller undertrykte Distemper.

1. Den godartede Distemper.

Denne Sygdomsform udmærker sig ved sit regelmæssige Forløb, nemlig fra 14 Dage til 4 Uger. De vigtigste:

Kjendetegn ere følgende. Et let Feberanfald, som ofte bliver overseet, er det første, dernæst kommer efter nogle Dages Forløb, Udflod af en tyk, gulagtig Slim fra Næsen, tilligemed Hoste og Opvulming af Kjøvekjertlerne, men ved andre Tilfælde derimod ere Feberanfaldene temmelig heftige, Dyret viser sig modfaldent, har Mangel paa Appetit, magrer af, Næfslimbinderne og Vinene ere betydelig røde, Opvulmingen af Kjøvehulen tiltager ofte saaledes, at Dyret har Vanskelighed for at synke og Pusten er besværet. Efter nogle Dages Forløb aftager Feberen, der kommer et hvidt, tykt, ofte grønagtigt Udflod fra Næsen i stor Mængde, Svulsten i Kjøvehulen aabner sig, hvorved der udslyder

en sædvanligvis gul, tyk og flødeagtig Materie, der horer op af sig selv, hvorefter Saarene hurtig bele til. I alle disse Tilfælde falder man Forløbet gunstigt, da Dyret snart kommer sig fuldstændig; det ansees for at være godt, jo fuldstændigere Dyret gienngaar Sygdommen, da de herved blive mindre udsatte for at faa den igjen.

2 Den omvankende eller undertrykte Distemper.

Naar den godartede Distemper bliver forstyrret i sit naturlige og regelmæssige Forløb ved Forkjølelser eller en utidig Behandling, danner der sig sygelige Opsvulminger paa de forstjellige Dele af Legemet, f. Er. paa Halsen, paa Bryttet, paa Manken, paa Skulderen, mellem Laarene og andre Steder. Ogsaa paa Lungerne og i Bughulen vil man mangengang finde Betændelser, Vandansamlinger og Værkebylde, Dyret har Feber, viser sig mat, magres af og dør tilsidst af forstjellige snigende Sygdomme.

Behandlingen. Alle saadanne Svulster og sygelige Forandringer ere at betragte som et undertrykt Forløb af den godartede Distemper. Derfor bør man arbeide til at faa disse Svulster til at gaa over i Værk, og i den Hensigt indgives de med Camphorlinniment to Gange daglig. Af indvendige Midler maa gives saadanne, der have en specifikt Virkning paa Kjærtlerne og Hudsystemet, f. Er. Powd Tartar emetic, Drachms $\frac{1}{2}$, Powd Ammon muriat, Flores sulphur, *ana* Drachms 2, Powd Juniper, Powd Calamus, Lakritsrootpowder *ana* Ounces $\frac{1}{2}$, mixed med Syrup til en tyk Grod, hvilken indsmøres paa Tungen. Denne Dosis er for en 3 a 4 Aars gammel Colt, til yngre eller ældre Dyr tages forholdsvis mindre eller større Doser, og indgives denne Morgen og Aften indtil Bedring. Ved Siden heraf tildækkes Dyret godt, vogter det for al Forkjølelse og gives det Brand og fulkslaet Vand.

Lungebetændelse. Pneumonia. Inflammation of the Lungs.

Lungebetændelse er en af de hyppigste indvendige Sygdomme hos Hesten, den opstaar i Almindelighed temmelig pludselig med Feber, Aandedrætsbesværighed og Hoste.

Kjendetegn. Dyret har Feber, føler afverlende Varme og Kulde, hoster, Benene føles kolde, er modfaldent, vil ikke æde, drifter ofte, Aandedrættet kort og hurtigt med synlig Bevægelse af Bugen og Flankerne, Næseborerne udspilede, den udaandede Luft varm, Næseslimhinderne høirode, Dinene tørre og matte, mangengang gulrødlige; Udseendet er ofte ængsteligt, Pulsen hurtig, fuld og haard, mangengang liden og usølelig, Hjerteslaget usøleligt. Gjødningen tør, mørk og smaaærret, Urinen mørk og gjennemsigtig. Patienten undgaar helst enhver Bevægelse, bliver staaende Nat og Dag, uden at lægge sig, med sænket Hals og Hoved og med Forbenene langt fra hinanden. Bevægelsen er stiv og mat; Aandedrættet er under enhver Bevægelse livligere og hurtigere, ligeledes indfinder der sig oftere en smertefuld Hoste.

Feberen og det hurtige Mandedræt er den bedste Maalestof for Sygdommen. Denne tiltager i Almindelighed indtil den 7de eller 9de Dag, hvorefter der danner sig de saakaldte Betændelsesovergange. Har Sygdommens Heflighed tiltaget indtil eller efter ovennævnte Tid, saa indtræder der til Slutning Afkræftelse eller Apoplexie, hvilket hurtigt har Døden tilfølge, eller der kan indtræde Fordeling af Betændelsen, der kjendes paa, at de bestrevne Symptomer blive mindre stærke, der kommer en kritisk Udskillelse, enten fra Luftrøienes Slimhinder ved Slimudslod fra Næsen, løs Hoste eller en forøget Urinaffondring. Ligeledes ere vandagtige Svulster under Brystet og Bugen ogsaa et godt Tegn.

Ikke sjældnen efterlader Lungebetændelsen forskjellige sygelige Forandringer i Lungerne, Sammenvorninger med Sidebenene osv., der hindre Lungernes fuldstændige Udvidning og Sammentrækning, hvorved Mandedrætsbesværligheder indfinder sig, hvilket giver sig tilkjende ved Lungepibning, langvarig Hoste og Heaves osv.

Årsagen til Lungebetændelse er hovedsagelig Forkjølelse opstaaet ved Træk, uforsigtig Bading, regnfuldt og koldt Veir, Saar, Brud af Sidebenene og uforsigtig Indgivning af flydende Mediciner gjennem Næsen eller Munden, muggent Thimothei og Kløverhø.

Behandlingen. Det første man, med et vorent og kraftfuldt Dyr i denne Sygdom, bør gribe til, er en Aareladning paa 4 Kvart Blod og denne gjentages i fornødent Tilfælde efter 8 til 12 Timers Forløb med 2 Kvart Blod for at nedstemme Betændelsen og Feberen. Siderne af Brystet, lige baa Skulderbladene, blistres med Ol. crotonis, Skruppel 1, mixed med Sulphuric Ather og Alcohol *ana* Ounces $\frac{1}{2}$, Halvparten heraf indgnides paa hver Side, for at fremkalde en udvortes Betændelse og derved virke fraledende paa Lungerne. Indvendig giver man Powd Digitalis. Tartar emetic *ana* Drachms 1, Powder pure Saltpeter og Powd Lakritsroot *ana* Ounces $\frac{1}{2}$, mixed med lidt Syrup til en Grød, der smøres paa Tungen. Denne Dosis gives to Gange daglig i 4 a 6 Dage indtil Bedring indtræder. Derefter giver man Powd Ammoniac Drachms 2, Powd Føenigrøe, Ounce 1, engang daglig. Ved Siden heraf sørges for at Afføringen er nogenlunde løs og at Dyret faar Brand og godt Hø eller Græs at æde. Det tager i Almindelighed fra 3 til 6 Uger, førend Dyret bliver fuldstændig stærkt og kraftigt igjen efter Lungebetændelse.

Lampas.

Lampas er en Opsvulming af Gommen bagved Skjæretænderne i Overkæben. Den er gjerne et Symptom paa, at Fordøielsesredskaberne ere i en eller anden Vorden. Ofte har Hesten, naar Svulsten er stor, Vanskelighed for at tygge Foderet, den mangler Madlyst, magrer undertiden af, og vifter sig desig og mat.

Behandlingen bør hovedsagelig gaa ud paa at bringe Fordøielsesredskaberne i Orden; i den Hensigt giver man Hesten: Powd. Colomel

Drachm 1, Powd. aloes succotrin $\frac{1}{2}$, Powd. Gentian, Ounce 1. mixed med Syrup og paasmurt Tungen engang daglig. Dette vedbliver man med i nogle Dage, indtil Edelysten igjen indfinder sig og Dyret bliver livlig. Ved Siden heraf er det godt at give Svulsten nogle smaa Snit med en skarp Kniv for at faa den til at bløde. Bedst er det at brænde den med et maadeligt varmt Jern saameget, at Skindet kroller sig eller bliver brunt, herved fremkalder en passende Irritation eller Betændelse, som virker omstemmende paa Jordstielskanalens Slimhinder, hvorved igjen Jordstielsen besværes. At brænde bort hele Svulsten, som Enkelte have for Skik, er unyttigt og skadeligt og paafører kun Dyret unødige Pinsler.

Sæletryk. Sælebrot.

Sælebrot forekommer mest paa Siderne af Bogene og er opstaaet dels ved for trange og dels ved for store Bogtinger. Der fremkommer herved en større eller mindre Svulst, som i Begyndelsen er løs, men temmelig varm og smertefuld, den bliver senere haard og brustagtig.

Behandlingen bør, saasnart man opdager at Hesten er klemt, gaa ud paa at indgvide den flere Gange daglig med lige Dele Tinctura Arnica og Tinctura Jodine. Skulde den allerede have været længere Tid, at den er bleven haard og brustagtig, bør den sfjæres ud, og Saaret behandles derefter daglig med lige Dele Tinctura Alo s og Myhrao hvortil tilsættes lidt Caustic.

Saar. Wounds.

Saar er en Afstillelse af de organiske Dele, opstaaet ved en mekanisk Vold og forekommer paa forskjellige Steder af Legemet. De ere dels skaarne, revne, stufne eller knuste. Der er ved ethvert Saar større eller mindre Smerte tilstede, Gaben af Saarrandene, mere eller mindre stærk Blødning, og hertil kommer ofte Betændelse, Feber og andre Tilfælde, Alt, efter de Deles Bestaaffenhed, der ere beskadigede. Den medfølgende Smerte har sin Grund i at Nerverne ere lederede, at Saaret gaber, har sin Grund i Hudens, Musklernes og Marernes Elasticitet, og jo dybere Saaret er, desto mere gaber det i Regelen. Tillige opstaar der ofte Blødning, denne retter sig efter Delenes Blodrigdom, efter de beskadigede Blodaarers og Pulsaarers Størrelse. Endvidere kunne der med Saar følge Betændelse, Feber, Svulst, Rødme, Hede og Smerte, enten strax eller senere, endvidere Fremfald af indre Legemsdele.

Hvad nu Saar i de enkelte Legems Dele angaar, skulle vi kun omtale de Vigtigste i sin Almindelighed. Saar der trænge ind i Brysthulen, kunne enten alene aabne Hulheden eller tillige beskadige de indensfor liggende Dele, Lungerne, Hjertet og de større Arer. Faren ved saadanne Saar, efter hvilke Døden ofte kan følge uiebliffelig, opstaar ved Forblødninger og ved at Aandedrættet forhindres. Enten styrter skummende Blod, blandet med Luft, ud af Saaret, eller Aandedrættet forstyrres ved

at Luft trænger udenfra gjennem Saaret ind i Brysthulen, og ere de større Arter bestadigede, der Dyret hurtigt af indvendig Forblødning, ligeledes naar Hjertet er bestadiget.

Saar i Baglivet kunne ligeledes være overfladiske eller være trængt igjennem Bugbedækningen, og da være forbunden med Bestadigelser af Larmene, Leveren osv. Farligheden af disse Saar beror paa Betændelsen i Bughinden, Forblødningen, Fremfald af Nettet eller Larmene, og ere i Almindelighed livsfarlige. Saar i Leddene, naar Leddehulen er aabnet, ere altid meget betænkkelige ved den medfølgende Betændelse, forarsaget ved selve Saaret og ved Indtrængen af Luft i Leddet.

Behandlingen maa gaa ud paa ved ethvert Saar, først at rense det for alle fremmede Bestanddele, dernæst at bringe Saarrandene saa tæt sammen som muligt, for at befordre dets hurtige Groning. Dette opnaaes dels ved Syning og dels ved klæbende Plaster. Er der udtraadt Larme eller andre ædle Dele, maa de saa hurtigt som muligt bringes tilbage i sit Leie, for at Betændelsen ikke skal gribe for meget om sig i disse Organer. For at befordre Groningen, bruger man forstjellige Saarmidler, det bedste jeg har fundet, er lige Dele Tinctura Aloes og Myhra tilsat med lidt Caustic, og paasmurt Saaret, efter at dette er rensat, to a tre Gange daglig.

Saarfeber følger ofte med Betændelser af Saar, den kan være mere eller mindre befrig, ofte endog livsfarlig.

Bots.

Om Baaren og tidlig om Sommeren ere mange Heste meget besværede af en egen Slags Maddik, som kryber ud af Endetarmen og heft sig fast der. Dette ere de saakaldte Bots. Marsagen hertil er følgende: I Slutningen af Sommeren har en egen SortBrem, (thæ æstrusæqui) meget travelt omkring og paa Hesten. Man vil især se dem sværme rundt omkring Siderne og Jordelen, især om Forbenene. Grunden hertil er den, at Hunbremsen ifølge sit Instinkt, lægger sine Æg her, og paa samme Tid fastklæber dem med et feigt Stof. Disse Æg kjendes af Enhver, og er hvad man i Almindelighed kalder Holdknetter. Efter nogle Dages Forløb begynder Æggene at udvikle sig og irriterer derved Huden til Kløe. Ved at Hesten slukter sig for denne Kløe, fattes Æggene med Tungen, disse brister derpaa, hvorefter en liden Drm kryber ud, denne fasthefter sig til Tungen og bliver derpaa med Joderet bragt ned i Maven; her fasthefter den sig med nogle smaa Kroge, en paa hver Side af dens Mund; den hæfter sig saa fast, at den gaar istykker, for den giver Slip. Denne Drm eller Larve opholder sig i Maven hele Vinteren over til den derpaa følgende Sommer, hele Tiden sugende Næring fra Mavens Hinder. Den tiltager efterhaanden i Størrelse, indtil den er færdig til at undergaa Forvandling, hvorpaa den løsner sig af sig selv, og føres derpaa med Gjødningen tilsidst ud i det Frie, hvor den finder Stjul paa Jorden. I denne Tilstand ligger den ubevægeligt i nogle

Uger, hvorefter den ydre Skæl brister, og det egentlige Insekt træder frem, som en med Binger fuldstændig udviklet Bremse. Hundyret bliver snart derefter befrugtet, hvorefter det igjen lægger sine Æg paa de Steder, der ere mest udsatte for at blive naaet af Hestens Tunge. Der ere mange underlige Historier angaaende Botsene og den Skade de skulle kunne tilføie Hestemaven, men disse ere i Almindelighed lidet paalidelige. Jeg er af den Anskuelse, at det kun er skjeldent, at Botsene ere til Beshvær, og kun da, naar de ere tilstede i saa stor Mængde, at de ikke finder Næring nok, uden ogsaa at gjennembore de øvrige Mavehinder. Forresten tror jeg, at der er meget saa dødelige Tilfælde opstaaet af Bots, hvorimod andre Sygdomme, nemlig Colik, Mavebetændelse og Flere, ere de hovedsageligt dræbende, selv om ogsaa Bots ere tilstede i betydeligt Antal.

For at forebygge, at formange Bots skulde komme ned i Maven, bør man, naar de lagte Bremseæg kan sees paa Benene og Siderne af Hesten, afvaskte disse hver Dag med Sæbe og Lud. Med Hensyn til den øvrige Behandling og Fordrivelse af dem under deres Tilstedeværelse i Hestemaven, henvises til Behandlingen af Drm og Colik.

Maf. Drm. Worms.

Lever Hesten under Forholde, hvorved Jordøielsen svæffes, fremkommer der mangengang Drme i Maven og Larmekanal. Disse Drme ere Snyltedyr, det vil sige, de leve paa de Dyrs Beføstning, hos hvilke de findes. Forekommer de i saa stor Mængde, at de berøve Dyret for meget Næringsstof, giver de Anledning til Sygdomme. Det sikreste Kjendtegn paa denne Sygdom er, at der afgaar Drme med Gjødningen, at Dyrene ere hvide og urene omkring Endetarmen, at Haarlaget er mat og buftet, samt, at Dyret af og til viser Tegn til Colicsmerter, endvidere, at det idetheletaget har et utriveligt Udseende.

De almindeligste Indvoldsorme hos Hesten ere: den lange, hvide Drm (*lumbrius teres*) og den saakaldte Naaleorm (*ascaris*). Den lange hvide Drm bliver fra 6 til 10 Tommer lang og opholder sig i de tynde Larme. Det er et meget graadigt Dyr, og ifald der ere mange tilstede af dem, ville de fortære mere af Dyrets Safter, end deite kan undvære, hvorfor det magrer af, og viser et i alle Henseende utriveligt Udseende. Naaleormen er mindre og mørkere af Color, den opholder sig i de tykke Larme. Man finder dem ofte i Hundredevis i Endetarmen og indtil i Tusindevis i Blindtarmen. Dette ere meget farlige og besværlige Drme, da de foruden at tære paa Dyrets Safter, ogsaa uroer det saa betydeligt ved den Irritation de frembringer, at der ofte opstaaar Coliktillfælde m. m. Ere disse Drme tilstede i Larmekanal, opdages det i Almindelighed let, blandt Andet, ved den Urenhed, som viser sig om Endetarmen.

Behandlingen. Afføringsmidler i store Doser, som Aloes optil 1 Unse mixed med 2 Drakmer Calomel, vil ofte bringe frem en stor Mængde Drme, men bedre er det at give de saakaldte ormedræbende Midler, og

anvender jeg i Almindelighed følgende Recept for en voren Hest: Powd. Tartar emetic Drachms 2, Powder Asa foetid. Drachms 1, Powd. Aloes succotrin, Powd. Ginger *ana* Ounces $\frac{1}{2}$, Powd. Lakritsroot Drachms 2. Denne Dosis gjøres til en Bold med lidt Syrup og stiftes ind paa Tungen om Morgenens, 1 Time førend Dyret fodres. Curen gjentages i 6 til 8 Dage, og om fornødiges længere. Ved Siden heraf bør man give et Clyster (injection) af en Unse Aloes opløst i en Pint varmt Vand, hveranden Dag.

Colic.

Colic er en af Hestens farligste og hyppigste Sygdomme. Den bestaar i en krampagtig Sammentrækning af Tarmene, hvorved der samtidig med denne smertefulde Tilstand, opstaar en Standsning i Fremstydningen af den i Tarmekanalens tilstedeværende Fodermasse med Binde, og undertiden er der ogsaa forhindret Vandafgang tilstede.

Kjendetegn. Sygdommen kjendes paa, at Dyret bliver uroligt, stifter Stilling, skraber med Forbenene, ser sig om til Flankerne, spænder med Bagbenene op under Bugen, kaster sig ned, vælter sig om paa Ryggen, ynker sig, retter ud Hoved og Ben, springer op igjen og truer sig, som om det vilde stalle og udtømme Gjedningen. Jo haardere Dyret er angrebet, desto større er Smerten, og ved høi Grad af Sygdommen skjælver og sveder det. Mange Gange synes Smerten at tage sig i Løbet af nogle Minutter. Hesten ryster sig og begynder at æde, men som oftest tager Smerten til igjen i meget stærkere Grad end før, og vedbliver hermed, indtil Inflammation i Tarmene gjør Ende paa Dyret, hvilket kjendes paa, at Pulsen bliver hurtig og neppe følelig, Ørerne og Benene blive kolde, Smerten jævnt vedholdende, og hurtigt Tab af Kræfterne.

Ofte freperer Dyret i meget kort Tid af "Opblæsning", grundet paa at de af Foderet udviklede Binde, formedelst Tarmenes krampagtige Sammensnoring, ikke kan undslippe. Den Omstændighed, at Dyret ofte stiller sig som om det vilde stalle, har givet Anledning til at tro, at det kun var en hindret Vandafgang det led af. Men dette er i de fleste Tilfælde ikke saa. Den tilstedeværende Krampe i Tarmene, hvorved Gjedningen forhindres fra at afgaa, udbreder sig ogsaa til Blæren, hvorved Urinen ogsaa forhindres fra at udtømmes, og er altsaa denne, om jeg saa maa kalde det, Heste paa Vandgangen" kun at betragtes som en Følgesygdom, der vil hæves, naar Hovedsygdommen, Coliken, er besejret. Jeg vil ikke hermed sige, at der aldrig opstaar en Forstoppelse af Vandgangen, men derimod er den efter min Erfaring meget sjælden, og kan, ikald den er tilstede, besejres ved de samme Midler, som ere omtalte ved Behandlingen af Colik.

Marfagen til Colik er almindelig Forkjølelse, uforsigtig Vanding, Feil ved Fodringen, haard Kjørsel, Overgang fra grent til tørt Foder, muggent Foder, Bots, Maf osv.

Behandlingen bør strax indledes med at sætte Hesten ind i et rummeligt og godt strøet Epiltoug. Man bør derefter rubbe den med Halm under Bugen og paa Siderne, hvorefter indgives Medicin saa hurtig som muligt. Den Sammensætning af Medikamenter, jeg har fundet mig bedst tjent med, baade naar der er Krampe, Forstoppelse, Vinde og forhindret Vandafgang er: Tinctura Aconit Drachms 2. Sulph. Ether, Tinet. Opii, Sps. Nitr. og Hypo Culpbat of Soda ana Ounces 1, mired med Halvdelen saa meget Vand, og indgivet igjennem Munden. Iald ingen Bedring herefter indfinder sig i Løbet af en Time, gjentages den samme Dosis indtil 3 Gange, i Alt, med en Times Mellemrum. Frygter man for at Sygdommen skal gaa over i Inflammation af Tarmene, bør der foretages en Aareladning paa 4 Kvart Blod. Forøvrigt vil jeg for Bots, Maf og Coliksygdomme, anbefale min nye opdagede og useilbarlige Medicin, der kan erholdes ved at tilskrive mig, og som ingen Farmer eller Hesteæier burde være foruden. Ved Siden af fernævnte Behandling, er det godt at give et Klysteer, bestaaende af Castillesæbe opløst i lunket Vand, hvortil er tilsat en Haandfuld Salt.

Diebetændelse. Inflammation of the Eye.

Diesygdomme hertilands udgjøre en meget vigtig, men i de fleste Tilfælde lidet taknemlig Forretning, fordi Sygdomme i dette Organ, omendssjont de ere saa i Antal, saa ere de dog gjerne ved deres Tilstedeværelse ualmindelig håardnakkede og modstaa ofte al Videnskab og den omhyggeligste Behandling. Jeg skal i al Korthed omtale de Almindeligste, og da først:

1. Den almindelige eller common Diebetændelse.

Den almindelige Diebetændelse optræder gjerne meget hurtigt. Dielaagene eller Dielaaget findes opsvulmet og holdes af og til lukket og Taarerne flyde jævnlig. Ved at løfte Dielaaget op, vil man finde Indsiden rød, med nogle røde Streger hist og her paa det hvide af Diæt, medens Hornhinden, Cornea er bleven mer eller mindre uklar.

Aarsagen til dette Tilfælde er i Almindelighed Forkjølelse eller udvendig fra tilføiet Vold, som Stød, fremmede Lægemer, som Høstraa, Havreagrn osv., der have sat sig fast i den udvendige Diefrog. Hestens øvrige Tilstand synes ikke at lide, den æder godt og udfører sit sædvanlige Arbejde.

Behandlingen maa først gaa ud paa at fjerne Aarsagen, og naar dette er opnaaet, bør man ved kolde Bademidler forsøge at fordele Betændelsen, derfor anvend. flittige Badskninger med koldt Vand, eller bedre med $\frac{1}{2}$ Duncce Tinctura Opii tilsat 1 Pint blødt koldt Vand, paavadsfet flere Gange daglig. Ved Siden heraf er det godt, at lade Dyret holde Diæt, give det Brand at æde og sørge for en løs Afføring samt lade det faa et dunkelt Opholdssted.

2. Den periodiske Diebetændelse. Specific Ophthalmia, Moon Blindness.

Varer den almindelige Diebetændelse i 4 a 6 Dage og Inflammationen ikke tager af, men tilføjer, er der Mulighed for, at Sygdommen er den periodiske Diebetændelse, idet, dersom Diet ikke taaler Lyset, det bliver mat og rinder og naar Hornbinden, Cornea, antager et løseblaat Skjær, der senere gaar over til en graagren Farve og Pupillen eller Dieaabningen bliver forsnævret. Som Følge af Betændelsen svulmer ogsaa det indre Dieaag, Blinkskinden, betændelig op og træffer sig længere frem over Diet. Mange kalde dette, at Øret har faaet "Nagel" paa Diet, og søge Marjagen til Sygdommen her, medens den kun er en af dens Følger, de gaa ofte i sin Uvidenhed og egen indbildte Klogskab saa vidt, at de ofte klippe eller skjære en Del af denne, for, som det hedder, at den ikke skal gro helt over Diet og gjøre Øret blindt. De oven beskrevne Symptomer vil ofte vare i 4 a 6 Uger, i nogle Dage synes Tilstanden at bedres, i andre igjen er den forværret. Til andre Tider, og ofte uformodet, begynder Diet at taale Lyset noget, Rødheden taber sig, Cornea bliver klar og det eneste Sygdelige man kan opdage er, at Dieaagene ere noget fortykkede samt at Diet ikke godt kan taale stærkt Ly. Mange tro nu, at Sygdommen endelig er over, men vil i Almindelighed blive stuffer; thi efter omtrent 6 a 8 Ugers Forløb vender Sygdommen tilbage igjen til det samme Die, eller det andet bliver angrebet paa samme Maade. Saaledes vedbliver Tilstanden, dels at bedres, dels at forværres, snart paa det ene, snart paa det andet Die, indtil der tilsidt indtræder fuldkommen Blindhed paa et eller begge Dine.

Marjagerne til denne Sygdom, der hovedsagelig angriber Hesten fra 2 til 8 Aars Alderen, ere meget forskellige, dels arvelige, dels locale, f. Er. daarlige, fjalme, mørke og urene Stalde, Hestoverdrætning i sumpige Egne og muligens har Landfældningen ogsaa nogen Del, hvorimod de saakaldte Ulvbetænder Intet have at gjøre med Fremkomsten af den periodiske Diebetændelse.

Behandlingen. Overlades det syge Die til sig selv, vil det efter kortere eller længere Tids Forløb, i de fleste Tilfælde, ende med Blindhed. Strax man opdager Sygdommen giver man Øret Afføringsmidler: Colomel Dr. 2 Aloes succotrinæ Dr. 6, mired med Syrup, og gjentages denne Dosis, om fornødiges, flere Gange i Løbet af 4 til 6 Dage, saaledes, at Øret faar en jævn og mild Diarboe. Er det kraftige, blodfulde Ør, her de aarelades. Udvendig paa Diet flere Gange daglig, anvender man i de første Dage følgende Sammensætning: Regnvand 1 Kvart, hvori opløses 1 Unse Carbonate of Pottasa med Til sætning af $\frac{1}{2}$ Unse Belladonnatiæctur. Efter 3 a 4 Dages Forløb benytter man følgende Liniment 2 a 3 Gange daglig: Calomel, Extract of Belladonna ana Dr. $\frac{1}{2}$, tilsat 1 Unse pure Sweetolie. Denne Blanding omrystes godt og smøres med en Pennerisjader eller med en Hjærpensel imellem Dienlaagene. For endyderligere at befordre Virkningen, er det

særdeles godt, at anbringe en Blistering af Dintment af Cantharadis paa Rinden nedenfor det syge Dye, eller ogsaa trække en liden Snare eller Strop under Huden, der hver Dag maa rengjøres og smøres med lige Dele Tinctura cantharid. og Ol. thurpentine. Ved Siden heraf holder Dyret Diæt i længere Tid, og for at forebygge, at Sygdommen vender tilbage, er det nødvendigt, at undgaa alle Marjager, der kan frembringe den. Ved ovennævnte indgribende Behandling, er det flere Gange lykket mig at beseire denne haardnakkede Sygdom, baade i Begyndelsen og i de senere Stadier.

Forsangenbed. Founder.

Forsangenbed er en meget almindelig Sygdom hertillands, som angriber Hesten i alle Aldre. Den bestaar i en Betændelse af de kjødsfulde Dele af Hoven, der omsluttet af Hovringen; som oftest ere kun Forsbenene angrebne.

Kjendetegn. Er Sygdommen tilstede i stærk Grad, viser Dyret Tegn til store Smærter, Bevægelsen er stiv og om, det sætter Forsbenene langt frem, søger at staaane Tæerne, støtter derfor saameget som muligt paa Hælen, løfter Bagbenene høit op under Bugen og sætter dem langt ind under Kroppen. Ere alle Ben angrebne, har Hesten Vanskelighed for at staa, ligger ned, stønner og strækker Hoved og Ben fra sig. Der er Feber tilstede, og er Inflammationen i de syge Ben omkring Kronen og Hovringen, hvilken giver sig tilkjende ved en stærk Hede, mangengang meget stærk. Er Sygdommen forbunden med Rheumatisme, viser Dyret ved Siden af ovennævnte Symptomer ogsaa en Stivhed i Muslerne af de forskjellige Dele af Legemet, der høres ofte en knagende Lyd i Senerne og Leddene under Bevægelsen.

Marjagerne ere hovedsagelig Overfodring, dels af Hvede, dels af Havre og Korn, fortidlig Fodring under Reiser førend Dyrene ere afkjølede, uforsigtig Vanding, Forkjølelser, haard Kjøring paa stenede Veie med Heste, der har tynde Høver osv.

Behandlingen. Der ere faa Sygdomme som tiltrænge en mere hurtig og indgribende Behandling end denne, ifald man skal kunne beseire Sygdommen ordentlig. I den Anledning aarelades Dyret paa Halsen. Der tages af en kraftig Hest 4 Kvart Blod. Vedres ikke Tilfældet noget efter 6 a 8 Timers Forløb, gjentages Aareladningen. Indvendig giver man Følgende: Powd. Digitalis Drachms 1, Powd. Tartar emetic Dr. 1½ og Powd. pure Saltpeter Ounce 1, to Gange daglig mired med lidt Syrup til en Deig, der indgives paa sædvanlig Maade. Benene kjøles flittig, næsten uafbrudt med koldt Vand, og er det godt at faste noget Jord eller Gjødsel op under Forsbenene for at den skal staa blødt. Skoene bør ligge under. Efter nogle Dages Forløb pleier Sygdommen at tabe sig, men vil jeg tilraade, den 4de eller 5te Dag efter Sygdommens Optraeden, naar ovennævnte kraftige Behandling er udført, at Kronen blistres rundt Hovgarden med en Blanding af Powd. Cantharid Dr. 1,

Powd. Euphorb. Dr $\frac{1}{2}$ og Linseedoil $\frac{1}{2}$ Pint, for at udtrække det tilbageværende Sygdomsstof. Dyret maa under hele Sygdommen holde Diæt, ingen Havre, hvorimod Brand og Græs eller lidt godt Hø kan gives den. Ingen Bevægelse maa foretages, selv om Bedring hurtigt indfinder sig, men Hesten bør hellere gaa løs i et stort Rum, og heller ikke maa den tages i Brug forinden alle Sygdomstegn ere over, hvilket tager omtrentlig fra 8 til 14 Dage. Er der Stivhed tilbage nogensteds i Mufflerne, bør de indgnides med Camphorlinnément daglig samt vogte Dyret for Forkjølelse.

Den saafaldte Brystfounder eller Chest Founder

giver sig tilkjende ved en paaafaldende Stivhed og Dumbhed af Brystets og Bogens Muffler, der, naar Tilfældet bliver cronisk, foraaarsager en Svindning af nævnte Muffler, hvorved Brystet bliver hult. Marsjagen hertil ere gjerne forudgaaede rheumatiske Tilfælde, fremkaldte ved Forkjølelser. Behandlingen bør gaa ud paa, strax man opdager Sygdommen, at give Dyret et Svedemiddel f. Ex. Oleum Sassafras Dounce 1, blandet med ligesaa meget Sp. Camphorat og Vand. Udvendigt indgnides Mufflerne med Camphorlinnément, og ved Siden heraf tildækkes Dyret godt og vogtes vel for Forkjølelser. Naar Tilfældet er meget gammelt og Svindningen tilstede i høi Grad, er der ikke synderligt at udrette ved nogen Behandling.

Svinding af Skuldermufflerne.

Dette er et Tilfælde som ofte viser sig hos Hesten, uden at der er nogen egentlig Smerte eller Halthed tilstede, selv om Svindingen er tilstede i meget høi Grad. Men Tilfældet fortjener dog alligevel den største Opmærksomhed, da Bevægelsen efter kortere eller længere Tids Forløb altid vil komme til at lide. Marsjagerne hertil ere for det meste Fald, Stød, Forstrækkelse, for store Bogringer, ujævnt Træk f. Ex. i Trædsemaskinen m. m. Strax man opdager dette Tilfælde, bør man iværksætte med en kraftig Behandling, og i den Hensigt trækkes en Strop eller en fingertyl Haarsnare 6 a 10 Tommer lang under Huden. Denne maa rengjøres daglig, og smøres derefter med lige Dele Ol Thurpentine og Tinctura Cantharides, for at fremkalde en stærk Inflammation af Mufflerne. Snaren bør sidde i omtrent 8 a 12 Dage. Ved Siden heraf indgnides det syge Sted daglig med følgende Blanding: Aqua Ammonia Ounces $2\frac{1}{2}$, Sp. Camphorat. Ounces 2, Ol Thurpentine Ounces $1\frac{1}{2}$, Laudanum, Ol. Oregon *ana* Ounce $\frac{1}{2}$ og Tinct. Cantharidis Ounce 1. I fald man ikke skulde ønske at sætte en Snare, som dog er at foretrække, kan man bruge følgende Recept: Powd. Cantharid, Powd. Euphorb. *ana* Ounce $\frac{1}{2}$, Ol. Thurpentine Ounce 4. Denne Blanding sættes i stærk Sol eller ved jævn Varme i 2 Dage under slittig Omrystning, hvorefter der tilføjes Ointment of Mercury og Vinegar, Ounces *ana* 2. Medicinen rystes godt og indgides engang daglig indtil Stedet er godt bliseret,

hvoræfter der holdes op nogle Dage indtil Huden bliver fin og tør igjen, og saaledes fortsættes indtil fuldstændig Helbredelse:

Forstrækkelse af Skulderen. Sprain of the Shou'lder.

Forstrækkelse af Skulderen hører til de skjeldnere Tilfælde hos Hesten, men kan forekomme efter et Feiltrin, Snubling ned af Bakke, eller et Fald paa Siden; man er mangengang tilbøielig til at søge andre Sygdomme her, medens de have sit Sæde paa ganske andre Steder af Foden eller i Hoven.

Kjendetegn. Sygdommen vil af den Erfarne skjelden blive taget Feil af, og de sikreste Mærker er, at Dyret viser Tegn til Smerte, naar man løfter Benet op og strækker det forover, samt at det ved enhver Bevægelse slæber Taaen til Jorden, baade ved at gaa frem, og især, naar det rygges tilbage. Det er ved Fodens Løftning at Skulderen hovedsagelig bevæges og løstes, og bevæges denne paa sædvanlig Maade, kan man være sikker paa, at der ikke er nogen Sprain af Skulderen tilstede.

Behandlingen bør gaa ud paa ved irriterende Linnimenter at fremkalde en Contrainflammation af Musklene om Bogen og Skulderen for at bewirke en fuldstændig Helbredelse. Det bedste Middel er: Aqua Ammonia, Sp. Camphorat, Ol. Thurpentine *ana* Ounces 2, Tr. Opii, Ol. Origani og Tr. Cantharid *ana* Ounces 1 vel rystet og indgnedet to Gange daglig rundt Bogleddet og Skulderen.

Forstrækkelse eller Forvridning af Rodeleddet.

Sprain of the Back Sinews.

Dette Tilfælde bestaar af en Udvidning af Senerne og Baandene omkring Rodeleddet og giver sig tiltjende ved Feber, Ømhed og Opsvulmning omkring Leddet. Forbenene ere i Særdeleshed mest udsatte for dette Tilfælde. Dyret halter i mere eller mindre Grad.

Marfagerne ere hovedsagelig Feiltrin, især paa ujævne Veie, Glidning, Fastfiddet i Huller eller i seig, myragtig Jordbund, for hurtig Vending i stærk Fart, Fastfiddet i Grimeskastet osv.

Behandlingen bør gaa ud paa at fordele den tilstedeværende Betændelse af Feber ved slittige Badninger med koldt Vand. Naar Pårmen og Smerterne tabe sig, indgvides Delen med Tinotura Arnica, 3 Gange daglig. Skulde ikke Tilfældet tabe sig fuldkommen herefter, indgvides den, under Forstrækkelse af Skulderen omtalte, irriterende Liniment engang daglig for at Senerne og Baandene kan gjenvinde sin forrige Fasthed, og vedbliver hermed indtil fuldstændig Helbredelse. Dyret maa holde Diæt og bør ikke tages i Brug forinden efter endt Kur, da Tilfældet ellers let vender tilbage.

Forstrækelse af Hofteleddet. Strain of the round Bone.

Dette Tilfælde forekommer ofte hos Hesten. Det bestaar af en forstærkt Udvidning af Leddebaandene og Musklerne omkring Hofteleddet og kjendes paa Halthed, Betændelse, Smerte og naar Tilfældet er gammelt, Svinding af Musklerne rundt Hoften.

Marjagerne ere hovedsagelig Fald, Udglibning, Fastsiddende med Venene og voldsom Bagudslaaen.

Behandling. To Gange daglig Indgnidning af den for Forstrækelse af Skulderen, omtalte irriterende Liniment.

Forstrækelse af Knæskallen. Sprain of the Stifle-joint.

Forekommer ikke saa ganske sjældent hos Føl og unge Heste og bestaar enten i en "Gaaen af Led" af Knæskallen, eller kun i en krampagtig Tilstand af Musklerne og Baandene rundt Knæleddet. Den kjendes paa, at det lidende Bagben pludselig bliver stift, saa at Dyret hyrken kan løfte eller bøie det, og under Bevægelse slæbes Benet forover, saa at Taaspidsen støder an mod Marfen. Smerte og Betændelse ere sjældent tilstede i Begyndelsen, men indfinder sig snart, isald Tilfældet varer nogen Tid:

Marjagen. Tilfældet opstaar hyppigst paa Stald, naar Dyret reiser sig op eller lægger sig ned og derved glider ud; er ogsaa iagttaget, efter heftige Lob og Spring, Loben mod Dorposter osv.

Behandlingen er i Almindelighed temmelig gunstig, da Tilfældet ofte gaar over af sig selv derved, at Dyret kommer til at foretage saadanne Bevægelser, at Musklerne slappes, hvorved Kramperne ophører, og isald Knæskallen er af Led, denne flytter sig tilbage i sit Leie. Dette foregaar ofte med et hørligt Knald.

Naar Tilfældet ikke vil gaa over i Lobet af nogle Timer og man er sikker paa, at Knæskallen er ude af Led, bør man lægge en Dækkenjord om det syge Beens Kodeled, løfte derpaa Benet ved denne saa høit som muligt og samtidigt trække det fremover saa langt man kan. Paa samme Tid skyder en Medhjælper Dyrets Bagdel saa langt frem som muligt paa den syge Side for at slappe Musklerne. Nu passes Diekliffet, en tredie Medhjælper fatter Knæskallen, der sædvanligvis er gledet over til den indvendige Side, og skyder den ved et rasst Tryk tilbage i Leie. Skulde denne Behandling, mod Forventning, ikke hjælpe, bør man ikke opsette med at søge kyndig Hjælp. Baade før og efter at Kramperne ere ophørte og Knæskallen kommen i Leie, bør Delene indgnides med Camphorlinniment i nogle Dage.

Spot, Knippe. Bone-spavin.

Det hvad man i daglig Tale kalder Spot eller Knippe, er en sygelig Beenudvæxt paa den indvendige Side af Haseledet, ved Overgangen

til Lægbenet af det ene eller begge Bagbeen. Den opstaar altid ved en Betændelse af Beenhinden som omgiver Haseledet, hvorved der kommer en Udsvedning af en Vædske, der lidt efter lidt bliver haard og beenagtig, og viser sig som en mindre eller større Svulst. Et begyndende Knippe kendes let paa, at Hesten, naar den i Begyndelsen bliver bevæget, halter, fører Benet stift, og støtter som oftest de første Skridt paa Taaen. Naar den derimod har gaaet en Stund, taber Haltheden sig, men indfinder sig igjen, naar Dyret har haft Hvile.

I Begyndelsen af Tilfældet pleier man ikke at bemærke nogen Afvigelse fra den sunde Tilstand, uden den tilstedeværende Halthed og en lidt forøget Varme af Delene, som føles, naar man lægger den flade Haand over den indvendige Side af det syge Haseled ved Overgangen i Lægbenet. Men efter nogle Uger, selv Maanedes, sees Beenudvæerten tydelig. Hesten halter især af Knippen, saalænge denne er i Tiltagende, med andre Ord, saalænge der er Inflammation i Benet, men er den bleven, hvad man kalder "beengroet", det vil sige, at der er foregaaet en Sammenvornning mellem flere af Haseledets Been paa det Sted, hvor Knippen har sit Sæde og al Feber og Inflammation er ophørt, saa vil Haltheden tabe sig, men ofte medgaar der hertil meget lang Tid, næsten et Aar og derover.

Marjagerne til Knippe ere dels arvelige, dels for ligestaaende, svage og indknebne Haseled, men den opstaar ogsaa ved Glip med Benene baade paa Stalden og paa Marken, Slag osv.

Behandlingen bør i Begyndelsen af Sygdommen gaa ud paa at fordele den tilstedeværende Betændelse af Beenhinden. Dette gjøres bedst ved jevnlige kolde Bådninger med Vand. Efter et Par Dages Forløb indgives Delen med lige Dele Tinctura Arnica og Tinctura Jodine tre Gange daglig. I fald denne Behandling foretages strax man mærker Haltheden, pleier Sygdommen at tabe sig i Løbet af en Uges Tid. Men forsømmes denne Behandling, og dette ere de fleste saa tilbøielige til, da man tror, at Haltheden vil tabe sig igjen ligesaa hurtigt som den kom, saa tager Beensygdommen ialmindelighed til i Udvikling. Den bedste Kurmethode jeg har fundet for Knippe er, at tage et rødglødende Jern og brænde over Beensvulsten, indtil der kommer en kirsebær-rød Brandstørpe. Brændes formeget, bliver Skorpen gul og Haarrod-den forstyrres. Derefter paasmøres en Salve daglig bestaaende af: Rød-Jodid of Mercury, Ounce 1, mixed med 6 Unser Lard. Salven kan ogsaa paasmøres uden Brænding, naar kun Haarene klippes vel af. Denne Behandling vedblives med 1 nogle Maanedes, trækker Salven, naar den anvendes daglig, formeget, bør der udsættes af og til med den, f. Ex., man smører paa daglig indtil Stedet er godt bliseret, hører derpaa op nogle Dage igjen, indtil Huden bliver ren, hvorefter fortsættes. Ved Siden heraf er det absolut nødvendigt, at Hesten staar stille i længere Tid, da Sygdommen ellers varer dobbelt saa længe.

Curb

har sit Sæde bag paa Haseledet, omtrent en god Haandsbred nedefor Hasespidsen, hvor den danner en større eller mindre Forhoining. Den sees bedst fra Siden, idet den bagtil giver Haseledet ved dets Overgang i Lægbenet et tilrundet Udseende.

Curb bestaar enten deri, at Venene paa ovennævnte Sted, træder for stærkt frem, hvilket giver Anledning til, at de her liggende bløde Dele, nemlig Beenhinden, Senerne og Baandene udspændes formeget, saa der fremkommer en Inflammation, naar Dyret anstrænges noget, f. Ex. Glimping med Lægbenene, eller, at der har været Inflammation af Beenhinden, hvorved der er fremkommen Beenudvæxter. Det Første er ialmindelighed det hyppigste.

Behandlingen er den samme, som er omtalt ved Bone-spavin.

Overbeen. Splint.

Det hvad man kalder Splint hos Hesten ere smaa Beenudvæxter paa de indvendige Sider af Lægbenene paa et eller begge Forbeen. Splint opstaar hovedsagelig derved, at Hesten stryger sig med Hoden eller Stoen paa dette Sted, hvorved der fremkaldes en Inflammation af Beenhinden.

Marfagen er ialmindelighed snævert Godskifte, slet Skoning, Træthed under lange Reise osv.

Behandles som Bone spavin.

Ringbeen. Ringbone.

Ringbeen er en af de værste Tilfælde af den Række af Veensygdomme, vi have omtalt. Det giver sig tilkjende ved Omhed paa Forsiden af Kronen, dels paa et Been, dels paa flere, og bestaar i en Inflammation af den Del af Beenhinden, som beklæder Kodebenets nederste og Kronbenets øverste Ender. Naar Sygdommen ikke hæves itide, tiltager Inflammationen og Smerten, der kommer Udsvedning af Beenmasse i større eller mindre Grad. Dyret har under Sygdommen betydelige Smerter og har ofte megen Vanstielighed for at træde paa Benet, især under hurtig Kjørsel. Undertiden angriber Inflammationen selve Ledet, og er da ialmindelighed uhelbredelig.

Føl og Colte ere undertiden disponerede til Ringbeen paa et eller flere Been, og ser man ikke sjelden, at saadanne Beenudvæxter opstaar uden at Dyret synes at lide.

Behandlingen er den samme, som er omtalt ved Bone-spavin.

Bandspat. Tyk Hase. Bogspavin.

Bandspat eller tyk Hase bestaar i en sygelig og forøget Ansamlng af Ledevand i Haseledet. Den forekommer ialmindelighed kun paa den

indvendige Side af Hase, dog kan den ogsaa vise sig paa den udvendige Side, naar Vædsfeansamlingen er betydelig, og kaldes da gjennemstaaende Vandspat. Som bekjendt ligger paa den indvendige Side af Haseledet en stor Aare, og naar Ledesvulsten er stor, presses denne Aare mellem Huden og Svulsten, hvorved Blodcirkulationen forhindres noget. Aaren svulmer herved undertiden op, uden at den egentlige Sygdom forværres i nogen Grad. Denne Opsvulming af Aaren er ialmindelighed kaldt Bloodspavin, og er kun at betragte som et Følgetilfælde af Bogspavin. Fordum anvendte man mange barbariske Midler for denne Blodspavin, Aaren underbandtes, blandt andet, oven- og nedefor Svulsten og denne Aaresvulst skar man derefter bort. Den nyere Tids Mænd har indseet det Feilagtige i saadan Behandling og søger derfor kun at behandle den egentlige Hovedsygdom, hvorved ogsaa Følgetilfældet, Blodspavin helbredes.

Det er sjældent at Dyret halter af tyk Hase i Begyndelsen af Sygdommen, men derimod ofte, naar den bliver ældre.

Marfagerne ere forskjelligte, dels en daarlig Bygning af Haseledene, dels mekaniske Marfager, som stærke Anstrængelser paa stenede Veie, men hyppigst Feiltrin og Udglidninger paa glatte Veie og under det, at Dyret reiser sig op, Spænd af andre Heste m. m.

Behandlingen bør gaa ud paa, saa snart man opdager dette Tilfælde, at bade det saagodt som uafbrudt med koldt Vand i nogle Dage. Derefter indgnider man Svulsten med lige Dele Tinctura Arnica og Tinctura Jodine tre Gange daglig. Er Inflammationen og som Følge deraf, den forøgede Varme i Ledet ophørt, maa der anvendes irriterende Midler paa Huden over Svulsten for at fremkalde en ny Betændelse i Dybden, og derved virke til Opsugning af det for meget ansamlede Ledevand. Haarene klippes vel af, baade indvendig og udvendig, isald Vandspatten er gjennemstaaende.

Derefter indsmøres Delen en Gang daglig med følgende Salve: Powd. Rasin (Harpir) Ounce 1, Tar (Tjære) Ounces 8, der smeltes sammen ved en svag Varme, hvorefter tilsættes Powd. Euphorb. Ounce 1 og Powd. Cantharid, Ounces 2. Salven holdes under jevnlig Omrøring flydende ved svag Varme i 2 Timer, hvorefter den afkøles under stadig Omrøring. Naar Salven er brugt omkring otte Dage og Huden er bleven meget saar, hører op ligesaa lang Tid, hvorefter Delen indsmøres igjen, og fortsættes saaledes, indtil Kuren er endt.

Vil ikke denne Behandling hjælpe, kan Vandspatten aabnes af en kyndig Mand.

Inflammation af Hasespidsen. Piphas.

Dette Tilfælde bestaar af en mindre eller større rundladen, snart blod og bevægelig, snart haardere og mindre bevægelig Hævelse af den Slimsæk, som findes paa Hasespidsen under Huden. Den forarsager sjelden Halthed.

Marjagen hertil er Alt, hvad der er istand til at frembringe en Betændelse i Sliimsækken, saasom Elag, Stød, skarpe Vædsker m. m.

Behandlingen maa gaa ud paa at fordele den i Sliimsækken tilstedeværende Betændelse, der anvendes koldt Vand flere Gange daglig, hvortil sættes Edike. Derefter bruges lige Dele Tinctura Arnica og Tinctura Jodine og senere hen den under Vandspat omtalte Salve.

Galle. Gallepløser. Windgalls.

Galle bestaar i en sygelig Vædskesamling i Sliimsækkene, som omgive Senene og Baandene omkring Ledene, og iagttages hyppigst om Kodeledene paa For- og Bagbenene, undertiden ogsaa mellem den store Hæsefene paa Bagbenene, det sidste Tilfælde kaldes af Amerikanerne for *Thoroughpin*. Gallepløserne danner bløde, Ibegrændsede og for det meste vandagtige Hævelser. Er Gallen nyligt opstaaet, er den gjerne i merte-fuld og varm at føle paa og Dyret halter ofte af den. Har den derimod været tilstede i nogen Tid, er den gjerne fast og haard uden nogen syn-derlig Smerte. Er den tilstede i høi Grad omkring Kodeledene, virker den ofte forstyrrende paa Dyrets Bevægelser, saa det gjerne vil snuble og have en stiv Gang.

Marjagen til disse Tilfælde er tildels et naturligt Anlæg, en løs og slap Legemsbygning, et trangt Leie af Senerne, Blodfuldhed, slappe Næ-ringsmidler som Græs, og dels mekaniske Indvirkninger, som Elag, Stød, Fastfædden osv.

Behandlingen er den samme, som er anført under "Tyk Hæse". Enkelte saakaldte Hjemmedoktore bruger at aabne Gallepulssten, for at udtømme Gallen, men dette er forkasteligt. Uagtet jeg ikke kan benegte, at Tilfældet kan hæves paa denne Maade, da jeg selv har udført Ope-rationen flere Gange med Held, vil jeg dog fraraade den, da flere Heste spoleres end der kureres ved en saadan Operation foretagen af Folk, der ikke have nogetsomhelst Begreb om Dyrets Bygning, og hvad de fore-tage sig.

Tykke Been. Swelled Legs.

Dette Tilfælde viser sig gjerne Høst og Vaar og kaldes, at Hesten stikker i Benene. I almindelighed iagttages ingen andre Sygdomstegn end at Bagbenene ere tykke, sædvanligvis kun nedenfor Hæserne. Be-væger man en saadan Hest, taber Hævelsen sig, men kommer strax igjen, naar man lader den staa nogen Tid.

Marjagerne ere hovedsagelig fra først af Ureenlighed, men opstaar ogsaa som oftest fra indre Tilfælde, som Fordøielssfeil, og som Følge deraf, træg Blodcirkulation, Fuldblodighed m. m.

Behandlingen bør fremfor Alt gaa ud paa Reenlighed, flittig Rub-bing med uldne Klude eller Halm, for at befordre Blodcirkulationen. For at virke paa Fordøielssorganerne og Blodsystemet, giver man Dy-ret dels Afføringsmidler, dels Urindrivende, f. Ex. Powd. Digitalis

Drachm 1, Powd. Colomel Drachms 2, Powd. Aloes Dr. 6, Powd. Juniper Ounce 1, mixed tilsammen og indgivet en Gang daglig paa sædvanlig Maade. Ved Siden heraf indgives udbendig, lige Dele af Tinctura Arnica og Tinctura Jodine, en a to Gange daglig.

. Mug. Scratches.

Denne Sygdom forekommer mest paa den Tid Hestene staa paa Stald, og viser sig hyppigst i Bagbenene. Den adstiller sig let fra den almindelige "Stoffen i Benene" derved, at Benene svulme op, og er denne Hævelse varm og smertefuld, især bag i Kodebøiningen. Kodelene har som Følge heraf ofte Vanskelighed for at bøies. Imellem Haarene, der reiser sig og staaer lige ud, danner der sig smaa Blemmer, som indeholder en klar, senere en gulagtig Materie. Disse Blemmer gaa snart istykker, hvorved der fremkommer smaa Saar, hvoraf der udsiger en tynd ildelugtende Materie, hvilken snart tørker ind til Skorper og sammentrækker Haarene. Under disse indtørkede Skorper vedbliver det at værke, og det varer ikke længe, førend de smaa Mugsaar forene sig til store tværgaaende Ræver eller Sprækker i Huden, hvilken ofte bliver tyk og forhærdet.

Som oftest iagttager man, at Dyret sturer nogle Dage forinden Sygdommen bryder ud, at det har Jeber og et børstende mat Haarlag osv.

Marfagerne til Mug ere forssjellige, dels udbendige, som Ureenlighed, lerede Veie, Is og Snevand, dels indvendige, som Fordøielssygdomme, ureent Blod osv.

Behandlingen bør indledes med, at Dyret holdes reent og tørt; ere Benene eller Benet smertefulde og hovne, lægger man flere Gange daglig varme Brandgrødsomslag om, indtil de værste Smerter ere over. Derpaa vaskes Mugsaarene godt rene med lunket Vand og Castillesæbe, en a to Gange daglig. Saarene smøres derefter med lige Dele Tinctura Jodine og Tinctura Aloes eller ogsaa med en Blanding af lige Dele Jodointment og Mercuryointment to Gange daglig. Dyret holdes fra enhver Ting, der kan irritere Saarene og gives Brand at æde. For at virke paa Blodet gives følgende Dosis en a to Gange daglig: Powd. Tartar emetic, Powd Digitalis *ana* Drachm 1, Powd. Salpeter pure Ounce $\frac{1}{2}$, og Powd Juniper Ounce 1, mixed tilsammen paa sædvanlig Maade.

Stringhalt.

Det hvad man ialmindelighed kalder Springhalt eller rigtigst Stringhalt, er en forøget Nervevirkksomhed i en eller flere af de Muskler som heste sig paa Haseledet. Ved denne forøgede Nervevirkksomhed trække de angrebne Muskler sig mere end almindeligt sammen, hvorved Foden løstes unaturligt høit op forinden den griber frem. Hvad den egentlige Marsag er til Stringhalt og hvilke Muskler der ere underkastede den for-

øgede Nerveirksomhed, er ikke med Sikkerhed afgjort. Man opdager Tilfældet let med det samme man tager Hesten ud af Stabelen, men det gaar ofte over igjen, naar den bliver bevæget noget. Ifald Stringhalten ikke er tilstede i høi Grad, vil den aldrig være til Hinder for Hestens Brug, men er mere at betragte som en Bevægelsesfeil og Lyde end et egentlig Skadetilfælde. Er Stringhalten nylig opstaaet, vil det være godt at indgnide hele Underlaaret med Camphorlinniment 2 Dele til 1 Del Tinctura Cantharidis, en Gang daglig; jeg har ved denne Behandling flere Gange været saa heldig at faa den hævet.

Vorter. Fleiner. Warts.

Vorter forekommer paa mange Steder af Lægemet f. Ex. paa Die-laagene, Læberne og den øvrige Hud, de ere af forskjellig Størrelse, fra en Vrt op til et Mandshoved. Naar de blive saare, foraarsage de Dyret megen Besværighed ved Fluor og Insekter.

Aarsagen er ialmindelighed en sygelig Tilstand i Huden.

Behandlingen bør gaa ud paa at fjerne dem paa følgende Maade: Ere de smale ved Grunden, kan man underbinde dem med en stærk Streng og siden brænde den tilbageværende Rod, ifald dette er nødvendigt, med Helvedessteen (Caustic), Saltpetersyre eller endnu bedre med lidt Butteri of Antimony, en Gang daglig. Ere Rodderne derimod mere udbredte, maa man mangan Gang lægge Hesten ned og skjære eller flaa Rodderne ud, hvorefter man behandler Saaret med lige Dele Tinctura Aloes og Myrrhae, hvortil er sat lidt Caustic. Ifald man ikke faar skaaret Rodderne ud eller paa anden Maade tilintetgjort dem, vil Vorterne snart vore ud igjen og vise sig lige brydsomme.

Somfisk og indtraadte Spiger i Hoven.

Ofte stikkes Hesten under Skoningen af Søm og ligeledes træder den ofte Spiger og deslige op i Hoven, hvorved de indenfor bløde Dele bestadiges, saa der mangan Gang opstaar Inflammation og Værk.

Behandlingen. Saa snart man mærker, at et fremmed Lægeme er traadt op i Hoven, maa det strax fjernes. Det opstaaede Saar eller Hul bør udvides noget for at skaffe Blodet og den senere tilstedekomne Værk Afløb. Forsømmes dette, tager Inflammationen til, der kommer Feber og store Smerter i Benet, paa Grund af, at de angrebne bløde Dele ere indesklemte af den haarde Hov og som Følge heraf ikke kan udvide sig tilstrækkeligt, hvorved Nerverne og Aarerne trykkes. Under disse Omstændigheder maa man bruge varm Brandgrød eller ogsaa serik Røggjødse, der stikses flere Gange daglig om Hoven, aabne Saaret paanyt for at faa Udlob for Værken, og, ifald Tilstanden fræver det, aabne en Aare for at udtømme en Del Blod. Hesten bør ligeledes gives indvendig Medicin for at nedstemme Betændelsen og Feberen. Powd. Tartar. emetic, Powd. Digital. *ara* Dr. 1, Powd. Saltpeter pure Ounce 1, mixed tilsammen med en halv Spisefiske Flour og Sirup til en Dosis, der ind-

gives en a to Gange daglig efter som Omstændighederne kræver det. Saaret bør pensles med lige Dele Tinctura Aloes og Myhrrae, hvortil er sat lidt Caustic. Forsommer man itide at behandle en Fodskade, enten den er opstaaet ved Klem, Traad eller Stik, hænder det ofte, at Hoven værker af Dyret og man har mangfoldige Gange mere Beføstning og Brydri end nødvendigt.

Rakkesvulst. Poll-evil,

er en Betændelse af den øverste Del af Rakken, lige bag Drene, hvorved der efter nogle Dages Forløb danner sig en mindre eller større Svulst. Denne udvikler sig enten i Midten af Rakken og strækker sig samtidig over til begge Sider, eller indtager kun den ene Side, og sidder enten overfladisk under Huden, eller dybere mellem Musflerne og Baandene, især under Rakkebaandet. Svulsten opstaar sædvanlig meget hurtig og bliver efter nogle Dages Forløb smertefuld, Betændelsen tiltager og Hævelsen bliver varm og ømfindtig, Dyret holder Hovedet lavt og tilbøjs til den ene Side. Er Inflammationen meget stærk, saa er Hovedet og Halsens Bevægelser stive og mangen Gang vanskelig, selv Tygningen er besværlig, Dyret viger tilbage for den mindste Beføling samt viser i det Hele taget Tegn til stor Smerte. Efter nogen Tid danner der sig Materie enten tæt under Huden eller dybt under Rakkebaandet, denne skaffer sig snart Afløb igjennem et eller flere smaa Huller i Huden, og er da Rakkesvulsten gaaet over til, hvad man kalder Fistel eller Poll-evil. Den omsiggribende Inflammation, angriber da som oftest Senerne, Baandene og selve Venene.

Marsagerne ere ialmindelighed Slag og Stød af Rakken mod Tagstokker, der hvor man har for lave Stabler eller mod andre haarde Gjenstande, eller at Dyret lægger sig tilbage i Grimestastet, for stærk Dychedfning under Rjorsel osv.

Behandlingen. Først maa den tilstedeværende Marsag fjernes, Grimen aftages og Dyret fodres og vandes paa Stald af en nogenlunde hoi Krubbe, for at det ikke skal bøje Halsen og Hovedet unødvendigt. Er Rakkesvulsten nylig opstaaet, behandler man den med kjølede og fordelende Midler, som koldt Vand, hvortil er tilsat Sugar of Lead, (til en Bøtte Vand tages 1 Unze Sugar of Lead), hvormed man besugter Svulsten saa godt som uafbrudt, eller man bruger lige Dele af Tinctura Arnica og Jodine, der indgives flere Gange daglig. Lykkes det ikke inden 6 a 8 Dage at standse Inflammationen og fordele Svulsten, eller naar denne i den første Tid er bleven overseet, bør man strax anvende følgende Linniment, bestaaende af Powd. Cantharid Ounce $\frac{1}{2}$, Powd. Euphorb. Dr. 3, Linseedoil Ounces 8 og Thurpentinol Ounce 1, der rystes godt og derpaa sættes i Solen eller ved en jevn Stovevarme i 2 Dage forinden den bruges. Denne Linnement indgives paa Svulsten en Gang daglig indtil Delen bliver godt bliseret, derefter holdes op i nogle Dage indtil Huden bliver tør, hvorefter Kuren fortsættes, for enten

at fordele Svulsten eller lade den gaa over i Værf. Skulde den blive meget blød, bør den aabnes og Materien udtømmes, hvorefter Saaret behandles med de før omtalte Saarmidler. Der maa altid iagttages, at Svulsten aabnes saa langt nede ved Saarets Bund, at Materien kan flyde ud af sig selv, da denne ellers vil sænke sig ned imellem Musfcellagene og derved fremkalde dybe Fistelfkanaler. Efter dette, hvilket kjendes paa Dannelsen af saakaldte "Fistelpiber" og Tilfældets ondartede Karakter og langvarige Forløb, bør man helst søge kyndig Hjælp, da der som oftest udfordres en dygtig Læge med Taalmodighed og Indsigt til at raade Bod paa dette Onde.

Steengalle. Corns,

opstaar ved en Inflammation af de bløde Dele som ligge indenfor Hornsaalen paa Forhøverne. Den forekommer ialmindelighed i den Vinkel, som dannes af Tragtvæggen og Hjørnestøtten, især paa den indvendige Side af Hoven, og giver sig tilkjende ved røde eller blaa Pletter eller Striber i Hornet. Dyret halter; undertiden ikke. For at komme til fuldstændig Bished om der er Corns tilstede eller ikke, maa Hoven besøges om der er Feber i den, dernæst undersøges den med en Tang for at erfare om Saalen er smertefuld ved Tryk. Derefter bør Skoen tages af for at vække nogle Hornstiver bort af Saalen for at se om Hornet er rødstrøbet. Men selv om dette ikke skulde være Tilfældet, naar Dyret kun viser Smerte ved Klem af Tangen, maa man ikke lade sig afholde fra en nærmere Undersøgelse, men skjære ned med en Hornkniv til Rjødets, eller som det ogsaa kaldes det "Levende", og man vil som oftest her finde tørre eller mindre Ansamling af Vædse, Blod, Blodvand eller Materie.

Marjagen til Corns er Alt, som fremkalder et saa stærkt Tryk paa Saalen, at de underliggende bløde Dele derved knuses og sættes i en Inflammationstilstand, s. Ex. Steen imellem Skoene, feilagtig Skoning derved, at disse paa deres øverste halve Flade ikke ere hvælvede eller gruede efter Saalen, forlænge Underliggen af Skoene saa at disse ligesom gro ind i Hoven. Endvidere er Corns meget almindelig ved tørre, sammenknebne og trange Høver, da disse have Tilbøielighed til at trykke og klemme Rjoddelen i Høverne, hvorved der fremkommer Inflammation i disse Dele.

Behandling. Er Corns nylig opstaaet og man er saa heldig at opdage den i Tide, er Kuren meget let, man skjærer nemlig bort alt det blodsprængte Horn lige ned til Rjødets og udtømmer den tilstedeværende Vædse, derefter behandles Saaret to Gange daglig med Tinctura Aloes indtil der kommer nyt Horn. For at undgaa Ureenlighed i Saaret, tæpper man det igjen hver Gang med blødt Væg. Hver Gang Dyret skoes, bør man nøie undersøge, om der skulde vise sig Tegn til en ny

Oftaaen af Corns, og i saa Fald altid behandle den paa ovennævnte Maade. Har derimod Hesten lidt af Corns i længere Tid og Inflammationen af Delene er tilstede i høj Grad, og som Folge deraf Smerterne stærke, hvorved der altid er betydelig Halthed, saa hændes det ofte, at den udviklede Materie samler sig imellem Hornet og løsner dette fra Rjedsaalen, eller ogsaa bryder ud i Kronen. Dette Tilfælde er meget vanskeligt og bør behandles af Kyndige. For at undgaa Corns og Halthed af trange Hovs bør disse og Kronen holdes myge ved Smøring med Hovsalve, der bedst laves af Tjære 1 Unze, Gult Bor Dr. 6, Terpentinolie 2 Unzer og Svinesfedt 24 Unzer, som blandes godt under Smeltning. Ved Siden heraf, en omhyggelig og ofte Skoning samt rigtig Bestjæring af Saalen.

Snive. Glanders.

Jeg vil til Slutning kun med nogle Ord omtale en Sygdom, nemlig Glanders; den var allerede beskrevet for over 1500 Aar siden, og ansaaes dengang, som den Dag i Dag for et væmmeligt og uheldeligt Onde. Vi skulle derfor ikke "trouble" os selv med at beskrive og Læserne med at læse lange Forskrifter for, hvorledes den burde behandles for at blive kureret. Det maa være nok her at angive de sikreste Kjendtegn paa denne ondartede Sygdom, der er lige farlig baade for Mennesket og Hesteflægten.

Kjendtegn. Der er altid Næseudflod tilstede, almindeligst kun fra det ene Næsebor, hyppigst det venstre, dette Flod er i Forstningen af en slimet, seig og klæbrig Bestaanden, det tørker ind omkring Næseborerne ligesom Klister, bliver senere gulagtig og blandet med Materie og Blodstriber, og er ofte ildelugtende. Ikke sjelden angribes Diets Gliimbinder paa samme Side, hvor Næseudfloden er, og man ser ofte Materie i den indvendige Dientrog. Kjøvekærtlerne ere altid opsvulmede, mest paa den ene Side, ere haarde og uølsomme samt ligesom fastvævede til Kjøvebenet og gaa aldrig over i Værk. Undersøger man Næsens Gliimbinder, finder man dem enten mørkeblaa eller af en blegagtig Color, eller ogsaa røde af den tilstedeværende Inflammation. Smaa hidtse Saar med ujevne Saarkanter opdaages ofte paa Næsegliimbinderne, naar Glanders har været en Tid. Naar disse Saar komme tilsynne, begynder hele Organismen at lide, Hesten magrer af, Bugen trækkes op, Haarene blive bristede og glandøse, der indfinder sig Hoste, Appetitten hører op, Kræfterne aftage, Næseudfloden bliver ildelugtende, Saarene i Næsen øder sig større og bliver flere, Mandedrøttet bliver besværligt. Lungerne ere nu stærkt angrebne og besatte med Tuberkler og Dyret gaar tilgrunde efter kortere eller længere Tid. Glanders kan ofte blive forverlet med Strangles, gammel Catarrh og Nasalgleet, men læser man med Nøgtighed Bebrivelsen af disse Sygdomme, vil man ikke let tage Feil, — dog kan disse Sygdomme tilligemed flere andre, naar de blive saa van-

skjottede, at hele Organismen bliver lidende og nedbrækt, gaa over til Glanders. Den største Forsigtighed bør derfor iagttages med denne Sygdom, saa at den ikke imitter andre Heste, eller de som komme i Berørelse med den, og er man kommen til Visshed om, at et Dyr lider af Glanders, bør det strax dræbes og nedgraves.

—:0:—

En vigtig Opfindelse.

Det er efter flere Aars fortsatte Forsøg endelig lykket mig at opdage et aldeles useilbarligt og uskadeligt Middel til at dræbe og befri Hesten for Bots. **Da nævnte Medicin ogsaa er et aldeles sik-**
fert Lægemiddel mod de frygtede og dræbende Ro-
lisfygdomme, vil ved Brugen af denne Medicin Tusinde af Heste aarlig reddes fra den visse Død. Min Agt er at tage Patent paa denne vigtige Opfindelse, men kan Medikamentet foreløbig kun erholdes af mig. — Det er i enhver Farmers og Hesteeiers egen Interesse at være forsynet med denne uundværlige Medicin.

Prisen er for store Glasfer \$2 og for mindre Glasfer \$1.50.

Alle Ordres expederes hurtigt og forsendes Medicinen baade med Post og Express.

Dr. B. Lambrechts, B. S.,
Northfield, Minnesota.

Indholdsregister.

	Side.
Aorord	2
Aarebetændelse. Inflammation of the Veins	10
Aareladning. Bleeding	10
Beenspat. Bone-spavin	25
Betændelse. Inflammation	8
Bots	17
Brystfounder. Chestfounder	23
Catarrh. Strangles	12
Catarrh, cronist. Nasalgleet	13
Colic	19
Den vogne Hests Røgt og Stel	6
Feber. Fever	9
Følhoppen. The Mare	4
Føllet. The Colt	5
Forfængenhed. Founder	22
Forstrækkelse af Skulderen. Sprain of the Shoulder	24
Do. af Rodeledet. Sprain of the Back-Sinews	24
Do. af Høfteledet. Strain of the Round Bone	25
Do. af Knæstallen. Sprain of the Stifle-joint	25
Galle. Windgalls	29
Glanders	34
Hafespat. Courb	27
Hingsten. The Stallion	3
Kortaandethed. Åstma. Heaves	11
Lampas	15
Lungebetændelse. Inflammation of the Lungs	14
Mug. Scratches	30
Raffestiel. Poll-evil	32
Om Sygdomme i Almindelighed	7
Orm. Worms	18
Overbeen. Splint	27
Overføld. Distemper	13
Ringbeen. Ringbone	27
Saar. Wounds	16
Sæletryk	16
Steengalle. Corns	33
Stringhalt	30
Spinding af Skuldermusklerne	23
Sømmstik	31
Tøtte Been. Swelled Legs	29
Tæt Hase. Bogspavin	27
Porter. Warts	31
Øiebetændelse. Inflammation of the Eyes	20

JUL 23 1908

LIBRARY OF CONGRESS

0 002 825 519 6